

Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1833

bron

*Handelingen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te
Leiden, gehouden den 21 van Zomermaand 1833. Z.p., z.j.*

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_jaa002183301_01/colofon.htm

© 2004 dbnl

**Handelingen der jaarlijksche vergadering van
de Maatschappij der Nederlandsche
Letterkunde *te Leiden*:**

Gehouden den 21 van Zomermaand 1833.

Tegenwoordig, de Heeren: *M. Siegenbeek*, Voorzitter, *A. de Vries*, *J.H. van der Palm*, *Mr. H.W. Tydeman*, *Mr. W.P. Kluit*, *Mr. H. van Royen*, *J. de Vries*, *Mr. C.T. Elout*, *H. Baron Collot d'Escury van Heinenoot*, *A. Blussé*, *de Jonge*, *N.G. van Kampen*, *Mr. C.J. van Assen*, *J.A. Pluygers*, *Mr. J.C. van de Kastele*, *C. de Koning*, *Lz.*, *H. Tollens*, *Cz.*, *J.L.W. Baron de Geer*, *H.A. Hamaker*, *Mr. C.J.C. Reuvens*, *J. Venhuizen*, *Peerlkamp*, *J. Geel*, *Mr. S.I.Z. Wiselius*, *A. Doyer*, *Tz.*, *Mr. P.J. de Bye*, *P.G. van Hoorn*, *Mr. J.T. Bodel Nyenhuis*, *C. Pruijs van der Hoeven*, *A. des Amorie van der Hoeven*, *J.E. van Varelen*, *J. Nieuwenhuis*, *F.H.L. Donckermann*, *G. van Orden*, *W.H. Suringar*, *N.C. Kist*, *S.D. de Keijzer*, *Mr. C.A. den Tex*, *D.H. Wildschut*, *J.T. Bergman*, *B.A. Nauta*, *L.G. Visscher*, *J.C. Fabius*, *A.H. van der Boon Mesch*, *J.C. Broers*, *Mr. F.E. Berg van Middelburgh*, *O.A. Grave van Bylandt*, *Mr. J.P. van Wickevoort Crommelin*, *Mr. W.B. Donker Curtius*, *G. Ruytenschild*, *P.O. van der Chys*, *Mr. T.C. de Bordes*, *Mr. J.C.W. le Jeune*, *Mr. J. van Lennep*, *Mr. J.C. Martens*, *Mr. A.W. Philipse*, *G.J. Pool*, *H.C. Matthes*, *H.F. van Doeveren*, *Mr. N. Carbasius Cz.*, *Mr. J. Fabius*, *Mr. J.H. van Reenen*, *J.F. Serrurier*, *R.H. van Someren*, *Mr. J.G. la Lau*, *J.G.S. van Breda*, *C.W.H. van Kaathoven*, *Mr. C. Asser*, *W.A. Dwars*, *J.J. Hisely*, *F.J. van Maanen*, *C.A. Geysweit van der Netten*, *Mr. H.M.A.J. van Asch van Wyck*, *Mr. F. van de Poll*, *D.J. den Beer Poortugael*.

[Toespraak door de voorzitter, M. Siegenbeek]

[Levensbericht van P.H. Marron, C.A. Fannius Scholten, F.P.G. Nanning, O. Repelaer van Driel, R.C. Rask, J.A. Lotze, C. van Hulthem, P. de Haan Pz., J.H. Pareau, E.H.J. Cunaeus, J. Kappeyne van de Coppello]

De Voorzitter opent de Vergadering met de volgende Aanspraak:

MIJNE HEEREN, ZEER GEACHTE MEDELEDEN!

Van ganscher harte bied ik U, bij de opening van deze onze feestelijke vereeniging, mijne welkomsgroete aan. Tot welk eene levendige vreugde zou het mij verstrekken, indien ik hierbij de aankondiging mogt voegen, dat de Maatschappij, gedurende het afgelopen jaar, geene of althans slechts weinige verliezen te betreuren had! Dan het tegendeel is, tot mijn innig leedwezen, waar; en daar gij zekerlijk van mijn verlangen zult, dat ik, naar gewoonte, aan de nagedachtenis onzer afgestorvene medeleden de haar behoorende hulde trachte toe te brengen, zult gij, vertrouwd ik, het mij gaarne ten goede houden, dat ik, zonder verdere voorafpraak, terstond overga, om aan dat verlangen, zoo veel in mij is, te voldoen.

[Levensbericht van Paul Henri Marron]

De eerste, wiens overlijden, kort na onze laatste jaarlijksche bijeenkomst, ter onzer kennis kwam, was PAUL HENRI MARRON, waardig Evangeliedienaar en President van het Consistorie der Hervormden te Parijs, in den om-

trek van welke stad hij, op den 31 van Hooimaand des vorigen jaars, in den ouderdom van ruim 78 jaren, uit het leven scheidde. Deze voortreffelijke man, dien de Maatschappij, sedert het jaar 1806, onder hare sieraden tellen mogt, werd, op den 20 van Grasmaand des jaars 1754, te Leiden uit deftige ouderen geboren, beiden tot een geslacht behoorende, dat, bij de beruchte herroeping van het Edict van Nantes, uit Frankrijk herwaarts gevlugt was. De ongemeene vlugheid en levendigheid van geest, die zich reeds vroeg in hem vertoonde, was oorzaak, dat hij tot de letteroefeningen werd opgeleid. Van de gunstige gelegenheid, welke de Hoogeschool in zijne vaderstad hem daartoe, met name ook tot de studie der Godgeleerdheid, het voorwerp zijner keuze, aanbod, maakte hij een zoo loffelijk gebruik, dat hij, naauwelijks 22 jaren oud zijnde, reeds door de aanzienlijke Walsche gemeente van Dordrecht tot haren Leeraar beroepen werd. Hier kreeg hij weldra, en behield tot het jaar 1781 tot ambtgenoot den sedert, als weldoener der lijdende menschheid, vermaard gewordenen GUYOT. Gelijkheid van jaren, overeenkomst van edele gevoelens en neigingen, gepaard aan eene, beiden eigene, ongemeene vaardigheid en levendigheid van geest en vernuft, opgeruimde blijmoedigheid en afkeer van alles, wat naar dwang of gemaakte deftigheid zweemde,

ziet daar, wat tusschen hen eene vriendschap aanknoopte, die niet dan door den dood verbroken werd. In den jare 1782 scheidde MARRON, na eene zesjarige dienst, van zijne gemeente te Dordrecht, om het gezantschap van den Staat, als daaraan verbonden Leeraar, naar Parijs te vergezellen. De ongedwongene bevalligheid van zijnen omgang en beschaafdheid zijner zeden, de loffelijke ijver, waarmede hij de pligten van zijn ambt vervulde, en de gewigtige diensten, welke hij gelegenheid vond hun te bewijzen, maakten hem bij de Hervormden te dier stede zoo aangenaam, dat zij, nadat de Protestanten in Frankrijk, in den jare 1787, het volle genot hunner burgerlijke regten herkregen hadden, hem, het volgende jaar, aanzochten en zijne toestemming verwierven, om bij hunne toen gevestigde gemeente het Leeraarambt te bekleeden. Weldra brak de omwenteling los, wier schoone en heilvoorspellende beginselen hij, met vele braven en verstandigen, zoo in als buiten Frankrijk, hartelijk toejuichte. Dan, bij de gedurig toenemende, jammerlijke ontarding dier beginselen, welke, na eene reeks van gruwelen en wandaden, ten laatste de vestiging van een schrikbewind ten gevolge had, waarvan bij eene beschaafde natie geen tweede voorbeeld te vinden is, geraakte MARRON, hoezeer, zonder eenige staatkundige bemoeijingen, zich

enkel met de pligten van zijn ambt bezig houdende, mede in het dreigendst gevaar van zijn leven te verliezen. Na twee malen, door loutere vergissing en met spoedig gevolgd ontslag, in hechtenis te zijn genomen, onderging hij voor de derde maal eene meer vrees verwekkende gevangenneming. In eene der talrijke staatsgevangenissen van Parijs *op vermoeden van verdacht te zijn* opgesloten, zag hij eerlang velen zijner drukgenooten ter slagbank slepen, en had zelve nu dagelijks hetzelfde lot te duchten, zonder nochtans daarbij de kalmte en bedaardheid van zijnen geest te verliezen; dan gelukkig sloeg weldra het uur der verlossing door den val van het monster in menschengedaante, den vloekwaardigen ROBESPIERRE, en slechts vier uren na dien val zag MARRON zich in vrijheid gesteld. Zijne eerste zorgen waren aan zijne gemeente gewijd, welke hij verstrooid, verslagen en slechts niet geheel vernietigd vond. Met belangeloozen ijver was hij er op uit, om hare overblijfselen bijeen te zamelen, en aan dezelve een nieuw bestaan te geven, terwijl hij intusschen zijn onderhoud vond in de matige besoldiging, verbonden aan den nederigen post van tolk voor de Nederduitsche taal bij het bestuur der buitenlandsche zaken, dien het eenigen zijner vrienden gelukte hem te bezorgen. Op die wijze arbeidde hij, in

navolging van den grooten Paulus, vele jaren achtereen, met ijver en getrouwheid, in den wijngaard des Heeren, zonder daarvoor een behoorlijk loon te genieten, tot eindelijk, in het jaar 1802, gelukkiger dagen de herstelling en geregelde vestiging ook van de Protestantsche eerdienst voortbragten. Gewigtig was het deel, 't welk hij, door het bestuur geraadpleegd, aan die regeling en vestiging had; en bijzonder was hij met onvermoeiden en verstandig bestuurden ijver bedacht, om aan de Hervormde Kerk der hoofdstad eene gepaste en duurzame inrigting te geven. Tegen het einde des jaars 1802, door een besluit van den eersten Consul in zijnen post van Leeraar der Hervormde gemeente te Parijs bevestigd, en tevens tot Voorzitter van het Consistorie benoemd, zag hij zich voortaan eene schoone en vreedzame loopbaan geopend, en bleef in die dubbele betrekking, met grooten lof en uitgebreiden zegen, tot aan zijn einde werkzaam. - Als Kanselredenaar bezat hij, vooral in de kracht van zijnen leeftijd, ongemeene begaafdheden, waarvan hem, ook in zijne laatste jaren, genoeg was bijgebleven, om hem nog altijd met deelneming en belangstelling te doen hooren. Zijne houding, de toon zijner volle, krachtige stem en zijne gebaren onderscheidden zich, in eene hooge mate, door die waar-

digheid en deftigheid, welke den gewijden redenaar zoo zeer passen, en zijne gansche uiterlijke voordragt was allezins geschikt, om een' diepen en plegtig roerenden indruk voort te brengen. Zijne leerredenen zelve, in een' keurigen en levendigen stijl gesteld, ademden steeds een' echt Christelijken geest. Doch ik wil hierover niet breeder uitweiden, en meen tevens in het gezegde reeds genoeg te hebben bijgebracht, om ieder te doen erkennen, dat MARRON, in den loop zijner ambtsbediening te Parijs, der zaak van het Protestantendom gewigtige diensten bewezen heeft, en in 't bijzonder door de Hervormde Gemeente van die stad, met volle regt, als de voorname grondlegger van haren tegenwoordigen bloei dankbaar vereerd wordt.

Doch, heeft hij, uit dien hoofde, op onze hoogachting billijke aanspraak, er bestaat voor ons, als Nederlanders en Leden dezer Maatschappij, nog eene andere reden, om welke wij hem in hooge waarde moeten houden. Ik bedoel de hartelijke belangstelling, de vurige liefde, waarmede hij, te allen tijde, door daden en woorden voor het land zijner geboorte en alles, wat tot deszelfs eer en welvaren betrekking had, toonde bezielde te zijn. Alle onze landgenooten, die immer Frankrijks hoofdstad bezochten, en zich tot hem vervoegden,

hadden hiervan de aangenaamste ondervinding. De naam van Hollander of Nederlander was bij MARRON eene genoegzame aanbeveling, om met de grootste heuschheid door hem ontvangen te worden, en alle hulp en dienstbetoon, waartoe hij zich in staat zag, van hem te verwerven. In alle lotgevallen van zijn vaderland en bijzonder van zijne geliefde geboortestad, deelde hij met eene hartelijkheid, eene belangstelling, als ware hij zelf daarin onmiddellijk betrokken geweest. Vooral ging de roem van Nederland in wetenschappen, letteren en kunsten hem op het naauwst ter harte. Met geestdrift greep hij elke gelegenheid aan, om dien aan zijne Fransche medeburgers, in deszelfs volle waarde, bekend te maken. Getuige hiervan zij eene groote menigte van vereerende aankondigingen van Vaderlandsche lettervruchten, door hem in de beste Fransche Tijdschriften geplaatst; getuige zij de aanzienlijke reeks van levensbeschrijvingen van beroemde Nederlandsche mannen, waarmede hij zoo het *Historisch Woordenboek*, door PRUDHOMME uitgegeven en voor een groot deel door hem herzien, als de *algemeene Biographie* van MICHAUD verrijkt heeft. De Vaderlandsche taal, hem in hare zuiverheid, voortreffelijkheid en rijkdom volkomen bekend, hield hij in hooge waarde, en maakte daarvan in gesprekken met Nederlanders,

die hem bezochten, en in de gedurige briefwisseling, welke hij met zijne talrijke vrienden hier te lande onderhield, gaarne en bij voorkeur gebruik. Zelfs sloeg hij van tijd tot tijd, en met geen ongelukkig gevolg, de hand aan de Nederduitsche lier. Doch het was bovenal in de Latijnsche taal, dat zijne dichterlijk gestemde ziel behagen schepte, hare gewaarwordingen uit te storten. Reeds op zijn veertiende jaar werd een dichtstuk van hem in die taal gedrukt; en de geliefkoosde uitspanning zijner jongelings-jaren bleef ook die van zijnen mannelijken leeftijd, ja van zijnen grijzen ouderdom. Schoon zijne gedichten allen den geoefenden kenner en gelukkigen navolger der oudheid aan den dag leggen, zijn er nogtans onder de groote menigte, die daarvan, van tijd tot tijd, het licht zagen, sommige, waarin deskundigen gemis van vloeibaarheid en gemakelijkheid opmerkten; doch het minst of liever geheel niet zal men zich over dat gemis beklagen in die dichtstukken, welke hem door vaderlandsliefde en gevoel van vriendschap werden ingestort. Ten bewijze hiervan beroep ik mij op het vloeiend en hoogst treffend gedicht, door hem toegezonden aan de deelgenooten der feestelijke vereeniging van oude kweekelingen der Leidsche Hoogeschool, in den jare 1828 gevierd; waarbij hij, tot zijn

grievend leedwezen, buiten staat met het ligchaam aanwezig te zijn, nogtans, zoo veel mogelijk, met den geest tegenwoordig was. Hoe hartelijk en trouw hij in zijne vriendschap was, daarvan getuige, onder vele anderen, de achtbare Nestor der Latijnsche dichteren in ons Vaderland, ons geleerd en waardig medelid J.H. HOEUFFT, die ook aan zijne nagedachtenis eene aandoenlijke hulde bragt.

In 't algemeen was in MARRON steeds eene groote mate van welwillendheid en menschenliefde werkzaam. Zelve vrolijk en blijgeestig van aard, wilde hij ook anderen gaarne zijne zielsgesteldheid mededeelen, en zocht, zoo veel in hem was, vreugde en genoegen rondom zich te verspreiden. En dat zijne blijgeestigheid nog op vastere gronden rustte, dan die van een enkel gelukkig ligchaamsgestel, daarvan strekke ten bewijze, dat de folteringen eener pijnlijke kwaal, waardoor hij, in de laatste dertig jaren van zijn leven, bij gedurige toeneming niet zelden heviglijk werd aangevochten, geenszins in staat waren, de hem eigene kalmte en blijmoedigheid te storen. Die kalmte en blijmoedigheid bleven hem ook op zijn sterfbed bij, waarop hij slechts weinige dagen nederlag, en met een' gerusten en bedaarden geest van zijne vrienden en eene hem hartelijk minnende echtgenoot afscheid nam, in de blijde hoop, die

hem als geloovig Christen bezielde, van hen, in betere gewesten, weder te zullen ontmoeten. Daar hij, hoezeer tot den uitersten grenspaal van het menschelijke leven genaderd, het zeldzaam voorregt had, van ten einde toe in zijnen nuttigen en belangrijken werkkring, met goed gevolg, te hebben kunnen volharden, wekte zijn overlijden te meer eene algemeene deelneming. Deze openbaarde zich dan ook kennelijk bij de plegtige uitvaart, welke de bestuurders der Parijsche gemeente hem, op hare kosten, bereidden, en waarbij zijn welsprekende ambtgenoot en vriend A. COQUEREL zijne nagedachtenis, in de hoofdkerk der Hervormden, op eene hartelijke en allezins waardige wijze huldigde, terwijl anderen bij zijn graf de gevoelens der algemeene dankbaarheid en hoogachting mede treffend uitdrukten*. - Doch ik moet, gedachtig aan het grootte getal van medeleden, wier afsterven de Maatschappij nog, buiten hem, te betreuren had, mijns ondanks, scheiden van eenen man, wiens aandenken, om de vele bewijzen van genegen-

* Men vindt deze Redevoeringen en te gelijk een keurig gesteld bericht van zijn leven in het belangrijke Fransche Tijdschrift *le Protestant*. IIe année N°. 2. 10 Aout 1832. en daaruit overgenomen in den K. en L. Bode. 1832. II D. N°. 37 en 38. Een eenvoudig gedenkteeken met een zeer gepast Fransch en Nederduitsch opschrift is onlangs op het Parijsche Kerkhof van *Père la Chaise* voor hem opgericht: zie denzelfden *Protestant*, II. N°. 36. 20 Juillet 1833.

heid, die ik van hem ontvangen mogt, ook mij steeds dierbaar zal wezen.

[Levensbericht van Cornelis Antony Fannius Scholten]

Reeds op den 16 van Oogstmaand des vorigen jaars, werd ook de Heer Mr. CORNELIS ANTONY FANNIUS SCHOLTEN, sedert 1826 medelid dezer Maatschappij, aan deze, aan de zijnen en het Vaderland, in den ouderdom van 65 jaren, door den dood ontrukkt. Uit een aanzienlijk geslacht te Amsterdam geboren, zette hij, na de loffelijke voltooiing zijner Regtsgeleerde studien aan de Leidsche Hoogeschool, zich tot oefening van de praktijk der Regten in 's Gravenhage neder, en verliet eerst onder Koning LODEWIJK, voor een' korten tijd, die loopbaan ter bekleeding van den post van algemeenen Secretaris van den Raad der Jagt. Na het vertrek van dien Vorst tot het ambteloos leven terug gekeerd, scheidde hij daarvan niet vóór Slagtmaand des jaars 1813, toen hij zich, gelijk bekend is, onder de edele en kloekmoedige herstellere van ons onafhankelijk volksbestaan schaarde. Tot loon van het gewigtig deel, 't welk hij aan de gelukkig tot stand gebragte verlossing van het Vaderland had, werd hij, gelijk mede naauwelijks melding behoeft, later door onzen geëerbiedigden Koning tot den adelstand en de waardigheid van Kommandeur der Orde van den Nederland-

schen Leeuw verheven, en bovendien tot President van den Raad der Domeinen en tot Staatsraad in buitengewone dienst benoemd; in welke laatste betrekking hij tot zijn overlijden werkzaam bleef.

[Levensbericht van Frederik Petrus Gisius Nanning]

Niet lang daarna had de Maatschappij het verlies van een harer jongste medeleden, den Heer FREDERIK PETRUS GISIUS NANNING namelijk, te betreuren; een' man, wiens verdiensten omtrent de vaderlandsche dichtkunst het mij ten pligt maken, aan zijne nagedachtenis ten minste eene korte hulde toe te brengen. Op den 18 van Slagtmaand des jaars 1798 in Suriname geboren, werd hij, reeds in zijne vroegste kindschheid, naar het Vaderland overgebracht, en aan de zorg van waardige bloedverwanten te Amsterdam toevertrouwd, door wier bestelling hem de voordeelen eener beschaafde en godvruchtige opvoeding ten deel werden. De gelukkige aanleg en overheerschende neiging tot beoefening der wiskundige wetenschappen, welke zich reeds vroegtijdig in hem openbaarden, deden de verzorgers zijner jeugd gereedelijk zijn verlangen inwilligen, om zich aan dat gedeelte van de krijgsmacht toe te wijden, waarbij eene grondige kennis dier wetenschappen vereischt wordt. Tegen het einde des jaars 1817, met uitstekenden lof, als Kadet

op de Artillerie- en Genie-School te Delft aangenomen, zette hij zijne reeds ver gevorderde oefeningen met zoo veel ijver voort, dat hij alreede in Hooimaand des jaars 1819 bevoegd werd verklaard, om als Officier de school te verlaten. Na verloop van vijf jaren, gedurende welke hij bij den vestingbouw te Luik werkzaam was, werd hij tot onderwijzer bij de school benoemd, tot wier uitmuntendste kweekelingen hij vroeger behoord had. In den jare 1828 tot eersten Luitenant-Ingenieur bevorderd, werd hij, nog in dat zelfde jaar, aan de nieuw opgerigte Koninklijke Militaire Academie te Breda verbonden, en met de werkzaamheden van Kapitein der Genie bij dezelve belast. Na de tijdelijke sluiting dier Academie ten gevolge van het schandelijk oproer, in 1830 in Belgie uitgebarsten, maakte hij eerst een deel uit der bezetting van die vesting, en werd later aangesteld tot Leeraar bij de Genie-school, welke, gedurende den stilstand der Militaire Academie te Breda, aan het Instituut voor de Marine te Medenblik werd toegevoegd. Het was te dier stede, dat hij, op den 4 van Herfstmaand des vorigen jaars, voor de herhaalde aanvallen van hevige jichtpijnen bezweek, in den bloeienden leeftijd van nog geen vier en dertig jaren, tot onuitsprekelijke droefheid vooral van eene hem teederlijk minnende en op het vurigst door hem geliefde gade, bij

welke hij vier nog zeer jonge kinderen achterliet, en tot hartelijk leedwezen van allen, die hem in zijne waarde hadden leeren kennen en hoogschatten.

Hoeveel het vaderlandsche krijgswezen, waaraan hij reeds tot een uitnemend sieraad strekte, en nog meer beloofde te worden, en de daartoe behoorende wetenschappen in hem verloren hebben, ligt buiten den kring mijner bevoegdheid, gelijk van mijne roeping, ook slechts eenigermate naar eisch te ontvouwen. Gij zult derhalve van mij geene opgave, veelmin eene beoordeeling wachten der deels vertaalde, deels oorspronkelijke schriften, daartoe behoorende, welke door hem werden in het licht gezonden, en, naar het oordeel van bevoegde regteren, van zijne vlijt en kunde loffelijk getuigen. Maar met reden vordert gij van mij, dat ik U over zijne verdiensten, als beoefenaar der fraaije letteren en bijzonderlijk der Nederlandsche Dichtkunst, welke hem in den jare 1830 tot lid dezer Maatschappij deden benoemen, eenigzins breeder onderhoude. Als zoodanig verdient hij reeds onze opmerking, wegens de niet zeer algemeene vereeniging van de beoefening der strengere wiskundige wetenschappen met die der fraaije letteren en dichtkunst; vereeniging nogtans, waarvan de letterkundige geschiedenis ook van ons Vaderland meer voorbeelden aanbiedt, van welke het

genoeg zal zijn, dat van den eenigen en onvergelykelijken P. NIEUWLAND te noemen. Doch het is er verre af, dat de dichterlijke voortbrengselen van onzen NANNING hunne waarde eeniglijk, of althans grootendeels, van het meer zeldzame dier vereeniging ontleenen zouden. Neen: die voortbrengselen, zoo als zij deels in onderscheidene dichterlijke jaarboekjes, deels in de verzameling zijner *Mengeldichten* of de *Proeve van Krijgszangen* van de jaren 1825 en 1828 vervat zijn, geven hem billijke aanspraak op eene aanzienlijke plaats in de rij der vaderlandsche dichteren. Het moge waar zijn, dat zich in dezelve geen zeer hooge vlugt van stoutheid en oorspronkelijkheid van vernuft, sterkte en levendigheid van verbeeldingskracht vertoont; geen bevoegd regter nogtans zal ontkennen, dat, bij voorbeeld, in zijne *Krijgszangen* een gloed van echt dichtvuur speelt, magtig, om de schoone gevoelens van vaderlandsliefde, daarin heerschende, ook bij anderen op te wekken. De uitdrukking in zijne gedichten, hoewel doorgaans keurig en door zwier van gepaste beelden verlevendigd, moge ook somwijlen iets minder gespierds en krachtigs hebben; niemand echter, dan die in dichterlijke kunstgewrochten de hoogste volmaaktheid vordert, zal daarin de taal der ware poëzij miskennen. Maar was dan ook de

aanleg van onzen dichter voor het stoute, krachtige en verhevene minder berekend, des te uitnemender was dezelve voor het zachte, teedere, en aandoenlijke gestemd, en ook voor het losse en bevallige in geenen deele ongeschikt. Van daar, dat de meeste zijner stukken, tot de genoemde dichtsoort behoorende, en die verre het grootste getal zijner voortbrengselen uitmaken, met volle regt, den naam van echte kunstjuweelen dragen mogen. Ik zou, indien de tijd zulks vergunde, de waarheid der gegevene lofspraak door verscheidene proeven kunnen, en willen bevestigen. Dan, terwijl ik mij hiervan ongaarne weêrhoude, mag ik echter niet voorbij, U te doen opmerken, in welk een beminnelijk en achtenswaardig licht de kunstgewrochten van onzen NANNING hem in ons oog doen verschijnen. Allerwege toch vindt men daarin de edelste gevoelens van deugd en Godsvrucht in de kunsteloos schoone taal des waren gevoels uitgedrukt; allerwege ontwaart men, dat het hart des dichters voor vaderlandsliefde, vriendschapstrouw en reine huwelijksmin met de vurigste aandrift klopte; en, hoezeer ook de dichter in onze schatting hoog staat, wordt echter de mensch ons nog veel waarder en dierbaarder. En dat het oorspronkelijke aan het hoogst bekoorlijk beeld, dat daardoor voor ons gezigt verrijst, met der

daad beantwoordde, daarvoor, indien zulks nog bevestiging noodig heeft, staat ons de eenstemmige getuigenis dergenen borg, die in nadere betrekking tot hem stonden.

[Levensbericht van Ocker Repelaer van Driel]

Van een' anderen aard zijn de verdiensten van het achtbaar medelid, die der Maatschappij op den 26 van Wijnmaand, in den ouderdom van ruim 73 jaren, door den dood ontviel, den eerbiedwaardigen staatsman, Jonkheer OCKER REPELAER VAN DRIEL. In den jare 1759 uit een aanzienlijk geslacht te Dordrecht geboren, trad hij, na de loffelijke votooijing zijner studien aan de Leidsche Hoogeschool, weldra, op het voorouderlijke voetspoor, de staatkundige loopbaan binnen, en leide daarvoor bekwaamheden en deugden aan den dag, welke hem de algemeene achting, het algemeene vertrouwen deden verwerven. Bij de groote en met zijne staatkundige beginselen geheel strijdige omkeering van zaken in den aanvang van het jaar 1795, was hij, als Commissaris Generaal, met de zorgen voor het leger van den Staat belast, en bleef in die betrekking zoo lang werkzaam, als ter behoorlijke verantwoording van zijn gehouden beheer noodig was; eene verantwoording, welke van zijne eerlijkheid en onbaatzuchtigheid zoo loffelijk getuigde, dat het nieuw ingestelde Bestuur hem eene aanmerkelijke schavergoeding

toewees. Kort vóór die omwenteling, had hij ook den hoogst moeilijken en weinig vruchts belovenden last op zich genomen, om in buitengewoon gezantschap naar Parijs te vertrekken, ten einde, ware het mogelijk, met de bestuurders der Fransche Republiek eenen vrede te treffen, waardoor de instandblijving van het Oud - Nederlandsche Gemeenebest verzekerd werd. Doch niet alleen had hij het grievend verdriet van het doel dier zending geheel te zien mislukken, maar geraakte ook later in dat zelfde jaar, als bekend voorstander van het Stadhoudelijke Staatsbestuur, in zeer groote ongelegenheid. Op grond namelijk eener verdachte briefwisseling in hechtenis genomen, zag hij zich in een crimineel regtsgeding gewikkeld, waarvan de uitkomst voor hem noodlottig had kunnen zijn, ware het ook thans niet wederom gebleken, dat, zelfs in dagen, waarin het vuur van burgerlijke twisten op het hevigst ontstoken is, de regtbanken gemeenlijk eene veilige toevlugt openen voor hen, die gevaar loopen, daarvan het slagtoffer te worden. Nu toch vond hij in de krachtige verdediging van zijn' welsprekenden voorspraak, den als Regtgeleerde en redenaar uitmuntenden DAMEN*, en de menschelijkheid en billijkheid

* Van die verdediging vindt men een belangrijk verslag in het voortreffelijk werk van den Heer Baron COLLOT D'ESCURY van *Heinenoort*, getiteld *Hollands roem in Kunsten en Wetenschappen*, IV D. IIe St. bl. 428-430. Door de vriendelijke mededeelingen van genoemden Heer zag ik mij ook in staat gesteld ter verbetering en aanvulling van het artikel, omtrent REPELAER in de *Galerie des Contemporains* te vinden.

zijner regteren een' zoo vermogenden steun, dat hem, in stede van de ambtshalve gevorderde, doch met de hoogst mogelijke gematigdheid aangedrongene doodstraf, slechts die eener vierjarige gevangenis werd opgelegd. Na afloop van dien tijd, gedurende welken het verdrietige van zijnen toestand door de deelneming van braven en weldenkenden niet weinig voor hem verzacht en gelenigd werd, aan de zijnen en de maatschappij teruggegeven, leidde hij, eenige jaren achtereen, een stil en ambteloos leven. Doch toen, na bekoeling van de hitte der hartstogten, kalmere dagen de stormachtige der omwenteling vervangen hadden, en de gewenschte uitslag van onderhandelingen, aan welke hij een werkzaam deel genomen had, de bezwaren had uit den weg geruimd, welke de leden van het oude Staatsbestuur verhinderden, onder de nieuwe orde van zaken, hunne dienst aan het vaderland te wijden, toonde ook onze REPELAER zich bereidvaardig, op nieuw aan de behartiging der algemeene belangen deel te nemen. Onder het Staatsbewind en het daarop gevolgde bestuur van den Raad-

pensionaris SCHIMMELPENNINCK, was hij lid van het Wetgevend Ligchaam, en onder Koning LODEWIJK verkreeg hij zitting in den Raad van State. Doch na het vertrek van dien Vorst en de daarop gevolgde, even noodlottige als wederregtelijke, inlijving van ons vaderland in het Fransche Keizerrijk, keerde hij tot het ambteloos leven terug, en beweende, in stille afzondering, de algemeene en bijzondere rampen, aan welke hij zich buiten staat zag, verligting toe te brengen.

Dan naauwelijks was, tegen den afloop van het jaar 1813, het uitzigt op eene gewenschte verlossing aangebroken, of hij sloeg, met een aantal edele beminnaars van hun vaderland, moedig de handen in een, om dat heugelijk uitzigt zijne vervulling te doen erlangen. De gewigtige diensten, in die hagchelijke dagen door hem bewezen, werden door den geliefden Vorst, die eerlang, op het eenstemmig verlangen der natie, de teugels van het bewind met eene krachtige hand aanvaardde, dankbaar erkend, door hem niet slechts tot den adelstand en de waardigheid van Kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw, maar ook, bij opvolging, tot de belangrijkste eerampten te verheffen, en hem alzoo gelegenheid te geven, om zijne veelsoortige talenten en uitgebreide kundigheden ten nutte van zijn herboren vaderland te besteden. Beurtelings met het be-

heer van den Waterstaat, de verzorging der belangen van het Onderwijs en die van de Protestantsche eerdienst, of andere gewigtige werkzaamheden belast, zag hij laatstelijk zich, onder den titel van Gouverneur, aan het hoofd der te Brussel gevestigde Bank geplaatst; en, schoon dit beheer met den opstand eindigde, ging hij echter nog steeds voort, vaderland en Koning met zijne wijze raadgevingen te dienen, tot dat eene slepende ziekte en verval van levenskrachten hem, in den verledenen jare, aan zijne menigvuldige betrekkingen ontrukte.

Ziet daar, M.H., U de schoone en belangrijke loopbaan van onzen achtbaren staatsman kortelijk geschetst. In alle eeraambten, door hem bekleed, behaalde hij den lof van eerlijkheid, wijsheid, regtvaardigheid, gematigdheid en even zuivere, als verlichte vaderlandsliefde; in alle leide hij zijne kunde en bekwaamheden heerlijk aan den dag. Dan misschien was er geene betrekking, waarin hij met meer genoegen voor zich zelve werkzaam was, dan die, waarbij hem de verzorging der belangen van het onderwijs, met die van de Protestantsche eerdienst, was opgedragen. Als verlicht hoogachter en voorstander van het Christendom naar de grondbeginselen der hervorming, bevorderde hij de belangen der Protestantsche Kerk met de grootste hartelijkheid, en te gelijk

met een' zoo wijselijk bestuurden ijver, dat hij zich, in beide groote afdeelingen van het toen kortelings opgerigte Koninkrijk der Nederlanden, met gelijk vertrouwen vereerd zag. Ook de grootsche en hem hoogst welgevallige taak der regeling en invoering van het openbare onderwijs, hem in de voorgeselde waardigheid mede ten deel geworden, volvoerde hij op eene wijze, welke de goedkeuring van alle verstandigen wegdroeg; en alles, wat hij gedurende den tijd, dat hem de verzorging der belangen van dat onderwijs was toevertrouwd, verrigtte, droeg de sprekendste blijken van zijne vurige zucht, om ware verlichting te bevorderen, en den alouden roem der Nederlanderen in de beoefening van letteren en wetenschappen te helpen handhaven en uitbreiden. En geen wonder in der daad, daar hij voor deze, van zijne jeugd af, met geestdrift bezield was, en zijn gansche leven door bezield bleef. Met regt derhalve beijerden zich de meeste geleerde Maatschappijen, met de onze, aan welke hij sedert het jaar 1815 tot luister strekte, om een' zoo verlicht voorstander der wetenschappen aan zich te verbinden. Reeds vroeger was hij tot Directeur der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem benoemd; later werd hem diezelfde waardigheid ook door het Zeeuwsche Genootschap opgedragen, terwijl dat

van Utrecht en de Brusselsche Academie hem onder het getal van hare honoraire leden opnamen. - Ook als mensch, echtgenoot, vader en vriend, bezat REPELAER alle hoedanigheden, welke hem, in die betrekkingen, billijke aanspraak op genegenheid en hoogachting konden geven; weshalve dan ook zijn overlijden door zijne gade en kinderen, gelijk door zijne talrijke vrienden, diep betreurd wordt, en zijn aandenken hun steeds heilig en dierbaar blijven zal.

[Levensbericht van Rasmus Christiaan Rask]

Hoogst smartelijk was het verlies, 't welk de wetenschappen in 't gemeen en de oud-Noordsche zoowel, als Oostersche taalkennis in 't bijzonder ondergingen door het afsterven van den door gansch Europa vermaarden geleerde RASMUS CHRISTIAAN RASK, Hoogleeraar der Letterkunde en tweeden Bibliothecaris bij de Universiteit te Kopenhagen, alwaar hij, op den 14 van Slagtmaand des vorigen jaars, in den ouderdom van nog geen 49 jaren, overleed*.

* Hij werd namelijk, volgens het *Conversations-Lexikon*, in het jaar 1784 geboren Doch in de *Neue Jahrbücher* enz. van SEEBODE, JAHN en KLOTZ, II Jahrg. VI Band, 2 Heft, s. 231, waar zijn overlijden, ook uit een ander Hoogduitsch Tijdschrift met dezelfde dagteekening tot mijne kennis gebragt, vermeld staat, wordt hem slechts een ouderdom van 45 jaren toegeschreven.

Ik mogt dit verlies hier niet onvermeld laten, omdat de Maatschappij het genoeg had, van het geringe bewijs van hare hoogachting voor zijne zeldzame taalkundige verdiensten, 't welk zij hem, in den jare 1829, door het aanbod van haar lidmaatschap gaf, met erkentelijkheid door hem te zien aannemen. Doch die verdiensten, ook slechts eenigermate, naar waarde in het licht te stellen, is eene taak, welke volbrenging niet slechts mijne krachten te boven gaat, maar mij ook tot eene uitvoerigheid zou leiden, welke mij de mij gestelde palen zeer verre zou doen overschrijden. Zelfs de enkele opnoeming der menigvuldige en doorwrochte schriften, door hem tot opheldering der oud-Noordsche taal- en letterkunde, (en onder deze niet slechts eene IJslandsche en Angelsaxische, maar ook eene Vriesche Spraakkunst), of ook der Oostersche letterkunde in het licht gezonden, de vermelding der vele en kostbare schatten, door hem op zijne herhaalde geleerde reizen, vooral op zijne laatste door Rusland naar Perzië en van daar naar Indië en Ceylon ondernomen, welke hem, van 1819 tot 1823, van Koppenhagen verwijderd hield, bijeengezameld, zelfs de enkele opnoeming en vermelding van dit een en ander zou mij het bestek dezer inleidende aanspraak merkelyk doen te buitengaan, zonder de weetgierigheid

van hen, die in deze soort van letteroefeningen belang stellen, eenigzins naar eisch te bevredigen. Ik zal mij derhalve vergenoegen met de algemeene verklaring, dat weinige geleerden in uitgebreide, vergelijkende taalkennis en taalvorsching met RASK verdienen gelijk gesteld te worden*.

[Levensbericht van Johannes Anthony Lotze]

Vóór het einde des jongst verloopenen jaars, verloor de Maatschappij door den dood nog twee van hare medeleden. De eerste van hen was de Heer JOHANNES ANTHONY LOTZE, oud Hoogleeraar der Godgeleerdheid, laatst te Harderwijk, die op den 15 van Wintermaand, in den ouderdom van ruim 63 jaren, uit het leven scheidde. Van de openbare bedieningen, door hem bekleed en de talrijke schriften, tot de Godgeleerde studien betrekkelijk, welke hij, gedurende zijn werkzaam leven, en nog kort voor zijn overlijden, in het licht zond, kwam reeds in een onzer meest geachte Tijdschrif-

* Zie over RASK en zijne werken het reeds genoemde *Conversations-Lexikon*, 9r Band der uitgave van 1830. Van de laatste vindt men ook een overzicht in het *Vorwort* voor zijne Verhandeling *über das Alter und die Echtheit der Zend-sprache enz. übers. von F.H.V.D. HAGEN*, Berlin 1826. In den jare 1832 verscheen van hem te Koppenhagen nog eene bearbeiding van KNUD LEEM's *Laplandsche Grammatica*.

ten*, een welgesteld berigt te voorschijn, waarop gij mij zeker gaarne vergunnen zult mij, korthedshalve, te beroepen. Voor 't overige laat ik aan meer bevoegde mannen de taak aanbevelen, om de onderscheidene waarde dier schriften met juistheid te beoordeelen, en aan LOTZE de plaats toe te wijzen, welke hem in de rij der vermaarde Nederlandsche Godgeleerden toebehoort. Mij blijft alleen nog overig te melden, dat deze Maatschappij hem, in den jare 1806, onder hare leden opnam, en dat ook het Provinciaal Utrechtsch Genootschap en het Zeeuwsche te Middelburg hem gelijke hulde bragten.

[Levensbericht van Charles van Hulthem]

De tweede der door mij bedoelde medeleden was de Heer CHARLES VAN HULTHEM, die op den 16 van Wintermaand, ten gevolge van eenen aanval van beroerte, binnen zijne geboortestad Gent, in den ouderdom van ruim 66 jaren, plotselijk overleed. Op den 17 van Grasmaand des jaars 1764, uit een aanzienlijk geslacht te dier stede geboren, genoot hij alle de voordeelen eener beschaafde en geletterde opvoeding, en toonde zich reeds vroeg met eene blakende zucht tot bevordering van letteren, kunsten en wetenschappen beziel. Die zucht

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1832, II D. b l . 449-451.

bleef hem zijn gansche leven bij, en spoorde hem krachtiglijk aan, om niet slechts in de onderscheidene betrekkingen, waarin hij zich geplaatst zag, ten haren nutte werkzaam te zijn, maar ook een deel der groote middelen, waarmede hij gezegend was, en waarover zijne eenvoudige levenswijze en ongehuwde staat hem te meer ruimte ter beschikking gaven, tot aanmoediging van hare beoefenaars en tot het instandbrengen en onderhouden van voor haren bloei nuttige instellingen edelmoedig te besteden. Zoo had zijne vaderstad de stichting van hare bibliotheek, later met die der Hoogeschool vereenigd, aan hem dank te weten; zoo werd hij de oprigter van den heerlijken plantentuin aldaar, dien hij, vooral in den aanvang, met aanzienlijke geschenken verrijkte, en bleef ten einde toe voorzitter der Maatschappij van Landbouw en Kruidkunde; zoo had ook de Teeken- Academie te dier stede, van welke hij insgelijks bestendige voorzitter was, en wier tentoonstellingen hij steeds alleen regelde, aan zijnen edelmoedigen kunstijver groote verpligtingen. - In den jare 1810, bij den gedwongen afstand van Zeeland en Noord-Brabant door Koning LODEWIJK aan zijn' heerschzuchtigen broeder, als Rector aan het hoofd der dus genaamde Academie van Brussel geplaatst, en als zoodanig ook de Latijnsche scholen bin-

nen de genoemde gewesten onder zijn oppertoezicht gesteld ziende, deed hij niet slechts aan de voortreffelijkheid der Hollandsche leerwijze en bijzonderlijk aan die der school van den beroemden WYTTENBACH, met de loffelijkste onpartijdigheid, openlijk hulde, en zorgde, dat de leeraren hunne besoldiging onverkort behielden, en de eereprijzen naar gewoonte konden worden uitgereikt, maar moedigde ook, door het uitschrijven van prijsvragen, en het uitdeelen van eerbewooningen ten zijnen koste, het onderwijs binnen de palen van zijn Academisch regtsgebied aan. - In vervolg van tijd door onzen geëerbiedigden Koning, eerst tot Curator der Hoogeschool van Leuven, daarna in 1824, in overeenstemming met zijnen vurigen wensch, van die van Gent aangesteld, leide hij, vooral in de laatstgenoemde betrekking, zijnen edelen ijver voor de uitbreiding van letteren en wetenschappen loffelijk aan den dag, en deed al wat in zijn vermogen was, om den bloei dier Hoogeschool te bevorderen. Toen dezelve, na de beruchte omwenteling van het jaar 1830, ten gevolge inzonderheid der geheele vernietiging van twee Faculteiten, die van Wis- en Natuurkunde namelijk en van Letteren en bespiegelende Wijsbegeerte, tot een' deerlijken staat van kwijning en verval gebragt was, zocht hij dat nadeel, zoo veel mogelijk, te vergoe-

den, zoo door bij de stedelijke regering uit te werken, dat zij, ten haren koste, door de benoeming van nieuwe leeraars de gemelde Faculteiten, althans eenigermate, herstelde, als door zelve tot dat einde, gelijk tot aanmoediging van kunsten en wetenschappen in 't gemeen, door België's nieuwe gezagvoerders weinig of niet behartigd, uit eigene middelen met onbekrompene milddadigheid bij te dragen. Na het aangevoerde, zult gij mij, vertrouwt ik, gereedelijk toestemmen, dat VAN HULTHEM allezins eene eervolle plaats verdient onder de edelmoedige voorstanders en bevorderaars van letteren, kunsten en wetenschappen. Zelve was hij een man van groote algemeene beschaafdheid, en in verscheidene vakken, meer dan middelmatig, bedreven. Landbouw en kruidkunde, en niet minder de staat- en letterkundige geschiedenis der Nederlanden, bijzonderlijk van België, waren de geliefkoosde voorwerpen zijner oefeningen. Desgelijks had hij eene uitgebreide boekenkennis, en was derhalve volkomen bevoegd voor den post van opzigter der openbare boekerij te Brussel, dien hij, verscheidene jaren achtereen, bekleedde. Zelf had hij zich eene zeer uitgebreide en in verschillende vakken rijk gestoffeerde boekverzameling aangeschaft, waarvan inzonderheid het gedeelte, de staat- en letterkundige geschie-

denis der Nederlanden betreffende, zeer vele zeldzame en hoogst merkwaardige stukken moet bevatten. Geen wonder voorwaar, dat zulk een man door vele geleerde Genootschappen en Maatschappijen met het lidmaatschap vereerd werd. Dus was hij lid van het Koninklijk Instituut der Nederlanden en van de Academie der Wetenschappen te Brussel. Ook het Zeeuwsche Genootschap telde hem, reeds sedert het jaar 1804, onder zijne leden, en in het volgende jaar werd hij insgelijks door deze Maatschappij tot medelid verkozen, terwijl eindelijk de Hollandsche der Wetenschappen te Haarlem hem, in den jare 1818, mede onder hare leden opnam. Gelijk hij de hem hierin bewezene eer niet onwaardig kan geacht worden, zoo had hij de volkomenste aanspraak op die, welke hem, bij de laatste winter-tentoonstelling te Gent, in Sprokkelmaand dezes jaars, door de Maatschappij van Landbouw en Kruidkunde aldaar werd aangedaan. Daarbij namelijk werd een cipres ter zijner nagedachtenis gesteld, waarbij een opschrift in de Fransche taal, den lof zijner verdiensten meldende, te lezen was*.

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor dit jaar, N°. 18, bl. 275. - Voorts heb ik de meeste bijzonderheden, VAN HULTHEM betreffende, aan mijnen geachten ambtgenoot en vriend, den voormaligen Gentschen Hoogleeraar MAHNE dank te weten.

Schoon ik verder gemeend heb, van 's mans staatkundige loopbaan, als voor ons minder belangrijk, geheel te mogen zwijgen, wil ik echter, ten besluite, U ééne bijzonderheid, daartoe betrekkelijk, mededeelen, welke, mijns oordeels, van eene edele rondborstigheid en onafhankelijkheid getuigt. Toen namelijk het voorstel, om den eersten Consul BONAPARTE tot de Keizerlijke waardigheid te verheffen, kwanswijs aan de goed- of afkeuring der *notabelen* in Frankrijk, waartoe ook België toen behoorde, onderworpen werd, was hij de eenige onder degenen, welke daartoe te Gent werden uitgenoodigd, die moeds genoeg had, om hetzelfde openlijk af te stemmen.

[Levensbericht van Pieter de Haan Pz.]

Ook het jaar, waarin wij thans verkeeren, bragt der Maatschappij gevoelige verliezen toe. De eerste, wiens overlijden inzonderheid der Maandelijksche Vergadering smartelijk viel, was de Heer PIETER DE HAAN PZ., die op den 5 van Louwmaand dezes jaars, in den ouderdom van 75 jaren, uit het leven scheidde, en, onder vele andere voorbeelden, ten bewijze kan dienen, dat letteren en koophandel geenszins met elkanderen in strijd zijn. Op den 18 van Hooimaand des jaars 1757, uit een deftig geslacht te Amsterdam geboren, werd hij, onder het genot eener beschaafde opvoeding, van

vroeg af tot den handelstand opgeleid. Ook hield hij te dier stede tot het jaar 1806 een handel- en bankierskantoor aan; doch in het genoemde jaar vond hij geraden naar 's Hage te verhuizen, ter aanvaarding van den hem opgedragen post van Chef der Divisie voor de algemeene Handelszaken bij het Ministerie van Marine en Kolonien. Dan bij de vernietiging van dit, gelijk van vele andere ambten, door denzelfden Koning LODEWIJK, die hem daartoe benoemd had, uit die betrekking eervol ontslagen, begaf hij zich, met de zijnen, in Bloeiimaand des jaars 1809, naar Leiden, waar hij eene van ouds vermaarde Laken-fabriek had aangekocht. Deze zette hij, met medewerking van twee zijner zonen, voort tot het jaar 1823, toen gewigtige redenen hem noopten dezelve op te ruimen. Nu besloot hij, terwijl zijne beide zonen zich elders een' deftigen en voordeeligen werkkring geopend zagen, voortaan zijne dagen in stille rust binnen Leiden door te brengen, maar te gelijk om die rust aan zijne geliefkoosde handelstudien toe te wijden, en de vruchten daarvan aan zijne Landgenooten mede te deelen. Van nu af namelijk zond hij, van jaar tot jaar, tot niet lang vóór zijnen dood, met en zonder zijnen naam, een aantal meer of min uitvoerige, deels vertaalde, deels oorspronkelijke schriften over gewigtige onderwerpen van handelsbelang in het licht, bijzon-

derlijk over zulke, die tot onzen handel op Java en den staat onzer bezittingen aldaar betrekking hebben; tot welke voorkeur waarschijnlijk niet weinig medewerkte, dat twee zijner zonen, de eerste in eene aanzienlijke regterlijke waardigheid, de andere, als hoofd van een handelshuis, aldaar gevestigd waren. Tot deze schriften, welker volledige opgave gij zeker thans niet van mij verlangen zult*, behoort ook

* Door vriendelijke mededeeling van 's mans waardige betrekkingen zien wij ons in staat gesteld, alle zijne schriften stuksgewijze te vermelden (terwijl de K. en L.B. 1833. in een zijner eerstvolg. nummers, over den inhoud van ieder dezer stukjes in eenige bijzonderheden treedt).

1. Hollandsche Kolonien - Engeland; in het maandschrift, de Weegschaal 1822. N°. 9.
2. Gedachten over den Chinahandel en den Theehandel, Rotterdam 1824.
3. Ernstige beschouwing van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, Leyden 1824.
4. Het Handelstelsel van Java, Leyden 1825.
5. De grondslagen der Maatschappij door J. DROZ, vertaald uit het Fransch, Leyden 1826.
6. Betoog aangaande de verpligting, om de middelen van opvoeding en beschaving te verschaffen aan de volken van den Indischen Archipel door RAFFLES, vertaling, uit het Engelsch, in het maandschrift de Hermes 1827. Februarij en Maart.
7. De invoer van Thee, Leyden 1827.
8. Nederlandsch Oost-Indie, Hermes 1827. Julij.
9. Staat van Java, Hermes 1827. December.
10. Handel van Holland en der Schelde, Hermes 1828. N°. 3.
11. CRAWFURD de Indische Archipel, drie deelen, uit het Engelsch vertaald, I. 1823. II. 1824. III. 1825. Haarlem.
12. Extract uit het register der Resolutien van de H.M. Heeren Staten Gen. der Vereen. Nederlanden, Hermes 1828.
13. Tegenwoordige staat en de uitzigten in de toekomst van den vrijen handel en de Kolonisatie in Indie, Hermes 1828. N°. 9, 10.
14. RAFFLES over de invoering van een verbeterd stelsel van Administratie en de instelling van eene landrente op Java, vertaald, Amsterdam 1828.
15. Schetsen aangaande de landelijke Administratie van Java, Leyden 1829.
16. Staat van den Theehandel in het algemeen, Hermes 1829. N°. 10.
17. Redevoering van Mr. SCHUTTLEWORTH, om de belangen van den vrijen handel te handhaven tegen het verlangen van het Charter der Oost-Ind. Comp. Hermes 1829. N°. 11.
18. Scheepvaart en Handel van Indie en China, Hermes 1829. N°. 12.
19. Koloniaal bezit en handel in verband gebragt met de afscheiding van België met Holland, Leyden 1831.

eene vertaling van het merkwaardige werk van J. CRAWFURD *over den Indischen Archipel*, in III Deelen, bij ieder van welke eene voorrede gevoegd is tot verdediging van de eer der Hollandsche natie tegen de aantijgingen van den Engelschen schrijver, terwijl, in de bijgevoegde aanteekeningen, eene beoordeeling van het stelsel der Indische regering vervat is. Gij verwondert u zeker niet, M.H., dat de Maandelijksche Vergadering, in den jare 1829, bedacht werd, om eenen man, die omtrent onderwerpen, tot eene grondige beoefening der Vaderlandsche geschiedenis in naauwe betrek-

king staande, die heldere en uitgebreide kennis toonde te bezitten, welke deskundigen in zijne schriften erkennen, als haar medelid aan de Maatschappij te verbinden; maar gij verwondert U veeleer daarover, dat zij hem daartoe niet reeds vroeger aanzocht. De getrouwheid en belangstelling, waarmede hij steeds hare zamenkomsten bijwoonde, de heuschheid en belangrijkheid van zijne verkeerung en gesprekken doen haar dan ook, met reden, zijn gemis betreuren. Met nog grooter regt wordt dat gemis betreurd door de zeven kinderen, zes zonen en ééne dochter, welke hij van de negen telgen, gesproten uit zijne gelukkige, doch reeds voor verscheidene jaren door den dood verbrokene echtverbindtenis met eene hoogst beminnelijke en achtenswaardige gade, Vrouwe WYNA BIERENS, bij zijn sterven achterliet, en die allen door hunne liefde en loffelijk gedrag hem stoffe tot de zuiverste blijdschap verschaften, en over wier eervolle en voordeelige plaatsing in de maatschappij hij zich tevens verheugen mogt. Zij toch verloren in hem eenen vader, wiens aandenken hun, om de wijze en liefderijke zorg, aan hunne verstandelijke en zedelijke opvoeding en de bevordering hunner ware belangen met onvermoeiden ijver te koste gelegd, steeds onvergetelijk zal blijven. Desgelijks wordt zijne nagedachtenis, als die van

een braaf en edeldenkend man, een nuttig lid der zamenleving, een getrouw vriend, en een regtschapen Christen, door allen, die tot hem in eenige betrekking stonden, in zegening gehouden.

[Levensbericht van Jean Henri Pareau]

Op den 1 van Sprokkelmaand dezes jaars overleed, te Utrecht, in den ouderdom van ruim 71 jaren, de door vele geleerde schriften beroemde JEAN HENRI PAREAU, Hoogleraar der Oostersche talen aan de Hoogeschool dier stad, dien de Maatschappij, sedert het jaar 1814, onder hare sieraden tellen mogt. Gaarne zou ik aan de groote letterkundige verdiensten van dezen waardigen man, naar vermogen, de haar behorende hulde trachten toe te brengen, ware het niet, dat die taak reeds meermalen, en nog onlangs in een onzer meest geachte Tijdschriften door eene kundige hand op eene loffelijke wijze volbragt was, waarbij tevens de aankondiging gevoegd werd, dat men van dezelfde hand eerlang een nog uitvoeriger *Berigt en karakterschets* van PAREAU in het *Archief voor Kerkelijke Geschiedenis* van onze geachte medeleden KIST en ROJAARDS te wachten heeft*. Gij zult mij derhalve, M.H.,

* Dit keurig en belangrijk stuk, den beroemden Utrechtschen Hoogleraar J. HERINGA, tot steller hebbende, kwam sedert reeds in het IV D. van het genoemde *Archief* te voorschijn.

naar ik vertrouw, van die taak gereedelijk ontslaan, en U met deze eenvoudige herinnering van het geleden verlies te vrede stellen.

[Levensbericht van Evert Hendrik Jacob Cunaeus]

Op den 26 van Lentemaand l.l., had de Maandelijksche Vergadering mede het verlies te betreuren van een aanzienlijk en geacht ingezetenen der Stad Leiden, den Heer EVERT HENDRIK JACOB CUNAEUS, Secretaris van de Rekenkamer aldaar, dien zij, ten gevolge der haar vergunde vrijheid, reeds in den jare 1807, onder de Leden dezer Maatschappij opnam. Hij bezweek op den genoemden dag, in den ouderdom van ruim 54 jaren, voor het geweld eener beroerte, welke hem, buiten zijne woning, plotselijk overviel, en liet niet slechts bij zijne naaste betrekkingen en bloedverwanten, aan wie hij om vele redenen hoogst dierbaar was, en die door zijn onverwacht afsterven in diepe droefheid gedompeld werden, maar ook bij de gansche Leidsche burgerij, voor welke hij, in onderscheidene, zoo burgerlijke als kerkelijke, betrekkingen, steeds nuttig poggde te zijn, den geur eener gezegende nagedachtenis achter.

[Levensbericht van Johannes Kappeyne van de Coppello]

Hoe hartelijk wenschte ik hier de lijst van treurige sterfgevallen geëindigd te zien, welke ik U, bij deze gelegenheid, moest voorhouden! Dan, helaas! dezelve werd nog vergroot door het overlijden van eenen man, die in den letterkundigen werkring, waarin hij zich geplaatst zag, reeds het uitgebreidste nut gesticht had, en, bij een langer leven, nog verder beloofde te stichten, den Heer JOHANNES KAPPEYNE VAN DE COPPELLO namelijk, Rector der Latijnsche scholen in 's Gravenhage, waar hij, op den 27 van Grasmaand dezes jaars, in den bloeienden ouderdom van nauwelijks 43 jaren uit het leven gerukt werd. Op den 7 van Lentemaand des jaars 1790 te Middelburg geboren, gaf hij, reeds in zijne eerste jeugd, blijken van ongemeene leergierigheid, en kende geen grooter genoegen, dan wanneer hij gelegenheid vond, zich een of ander boek aan te schaffen. Op de Latijnsche scholen van zijne vaderstad besteld, streefde hij weldra alle zijne medeleerlingen vooruit, en zag zich altijd de eerste plaats toegewezen. De drie laatste jaren van zijn verblijf op dezelve bragt hij ten huize van den toenmaligen Rector dier scholen, gelijk thans van die te Amsterdam, ons geacht medelid ZILLESEN, door, aan wiens leerrijken omgang, vaderlijke leiding en voortreffelijk onderwijs hij steeds met een gevoel van erkente-

lijkheid terughacht, 't welk hij naauwelijks door woorden wist uit te drukken. Had de beoefening der oude letteren reeds vroeger iets bijzonder aantrekkelijks voor hem bekomen, thans werd zijne neiging daartoe zoo overheerschend en beslist, dat hij besloot zich daaraan geheel toe te wijden. Met dit oogmerk begaf hij zich, in den jare 1809, naar Leiden, waar de beroemde WYTTEBACH hem niet slechts op de aanbeveling van zijnen leermeester, maar ook op grond van den uitnemenden aanleg en de ongemeene vorderingen, welke hij in hem ontdekte, terstond, met bijzonder welgevallen, onder het getal zijner meest bevoorregte leerlingen opnam*. Onder het bestuur vooral van dien uitmuntenden geleerde, leide hij zich aan de Hoogeschool alhier, gedurende vijf jaren, met onvermoeiden ijver en het gelukkigst gevolg, op de onderscheidene deelen der oude letterkunde toe, en verwierf zich zoo zeer de genegenheid en achting van zijn' beroemden leermeester, dat deze hem, in den jare 1815, ter bekleeding van het Hoogleeraarambt te Deventer aanbeval. Reeds in het vorige jaar was hij tot Praeceptor bij de Latijnsche scholen in

* Zie het voor onzen KAPPEYNE hoogst vereerend antwoord van WYTTEBACH op den aanbevelingsbrief van ZILLESEN, onder 's mans *Epistolae selectae*, Fasc. III. p. 90.

's Gravenhage aangesteld, van waar hij, in Lentemaand des jaars 1816, naar Zwol vertrok ter aanvaarding van het hem opgedragen Rectoraat der genoemde scholen aldaar, doch om, nog vóór het einde van dat jaar, ter bekleeding van dezelfde waardigheid naar den Haag terug te keeren. Hier, namelijk, had men zijne voortreffelijkheid als onderwijzer zoo zeer leeren kennen en op prijs schatten, dat men begreep, bij het opvallen van dien post, aan de scholen geene grootere dienst te kunnen bewijzen, dan door onzen KOPPEYNE VAN DE COPPELLO aan het hoofd derzelve te plaatsen. Ook regtvaardigde de uitkomst niet slechts ten volle, maar overtrof nog zelfs aanmerkelijk de van hem opgevatte verwachtingen. Onder zijn bestuur toch en de medewerking van waardige ambtgenooten, met wie hij steeds in broederlijke eendragt en vriendschap verkeerde, stegen de Latijnsche scholen in 's Gravenhage tot eenen te voren ongekenden bloei. Aan uitgebreide kundigheden een juist oordeel, kieschen smaak en levendig gevoel voor al het schoone en goede parende, en bovendien met een' blakenden ijver bezielde, om in zijne betrekking al het nut te stichten, dat in zijn vermogen was, wist hij in zijn onderwijs bondigheid met aangenaamheid en bevalligheid derwijze te vereenigen, dat daaruit de schoonste vruchten

voor zijne leerlingen geboren werden, en de geestdrift, waarmede hij zelf de oude letteren beminde, ook in de borst van menig edel jongeling ontvonkt werd. Door eene gelukkige zamenvoeging van hem eigene minzaamheid en toegevendheid met achtbaarheid en gepasten ernst, boezemde hij zijnen leerlingen beide genegenheid en achting in; dan nog meer werden deze aandoeningen bij hen opgewekt door de overtuiging, die zij dagelijks meer verkregen, dat hun leermeester geene moeite of arbeid ontzag om hun van nut te wezen, en dat hunne verstandelijke en zedelijke vorming, de bevordering hunner ware belangen, hem boven alles dierbaar, het eenig doel van zijn streven was. Met Cicero van oordeel zijnde, dat men der maatschappij geene grootere en betere dienst bewijzen kan, dan door het onderwijs en de opleiding der jeugd, wijdde hij zich aan die edele taak zoo geheel en bij uitsluiting toe, dat het hem aan tijd ontbrak, om door de uitgave van vele en uitgewerkte schriften den roem zijner geleerdheid tot de nakomelingschap te doen overgaan. Het uitvoerigste der weinige stukken, welke hij in het licht zond, was ook weder aan de belangen van het onderwijs dienstbaar, een werkje, namelijk, over de *beginselen der Grieksche Spraakkunst*; 't welk bij de ondervinding bleek aan zijn doel uitnemend te

beantwoorden, en waarvan nog bij zijn leven eene tweede uitgave te voorschijn kwan, terwijl hij op hetzelfde de hooge goedkeuring van Zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning, ontvangen mogt. Buiten dit werkje ziet van hem (om drie kleinere, maar keurige Latijnsche stukjes, door hem aan de nagedachtenis der Heeren A. VAN BEMMELEN, J.C. VAN DER KEMP en B.P. VAN WESELE SCHOLTEN, gewijd, korthedshalve met stilzwijgen voorbij te gaan) slechts ééne Latijnsche redevoering *over eenige oorzaken van de uitmuntendheid der Grieken in de letteren*, het licht, welke, wegens de zuiverheid en eenvoudige sierlijkheid van den Latijnschen stijl, en de voortreffelijkheid van haren inhoud, een' allerbevoegdst' regter, den beroemden Amsterdamschen Hoogleraar CRAS, zoo zeer behaagde, dat hij daarvan in een onzer geachtste Tijdschriften eene den Schrijver hoogst vereerende aankondiging plaatste*. Zijne letterkundige verdiensten intusschen, door een aantal voortreffelijke kweekelingen, die hunne groote verplichtingen aan hem, bij elke gelegenheid, dankbaar erkenden, in hare waarde wijd en zijd verspreid, bleven van de haar behoorende eerbetooningen niet verstoken. In den jare

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1819, II D. bl. 172.

1819, werd hem door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, en door deze Maatschappij het lidmaatschap opgedragen; eene eer, welke hem, reeds vroeger, door het Zeeuwsche Genootschap bewezen was. Dan bovenal streelend was hem de onderscheiding, welke hem van de Leidsche Hoogeschool ten deel werd, wier leeraren, uit zijne kweekschool boven andere, van jaar tot jaar, vele uitnemend gevormde jongelingen ziende voortkomen, het zich tot een' aangenamen pligt stelden, hem hunne dankbare hoogachting te betuigen, door hem, eershalve, tot Meester der bespiegelende wijsbegeerte en Leeraar der fraaije letteren te benoemen. - Verlangt gij, buiten het reeds gezegde, nog sprekender bewijzen van de hooge waarde van onzen COPPELLO als onderwijzer, van de eerbiedige en dankbare liefde, welke zijne leerlingen hem toedroegen, vestigt dan met mij uwe aandacht op de aandoenlijke proeven, welke de plegtigheid zijner uitvaart daarvan opleverde. Daar ziet gij vier-en-twintig zijner oudste voormalige leerlingen en, onder deze, mannen, reeds met aanzienlijke waardigheden in kerk en staat bekleed, de lijkbaar van hunnen onvergetelijken leermeester en vriend op hunne schouders tot buiten de stad voeren; eene eerbetooning, door velen verlangd, maar die zij aan geene anderen hadden willen af-

staan. De lange sleep van naaste betrekkingen en vrienden des overledenen, van onderwijzers en leerlingen der Latijnsche scholen, die de lijkbaar volgen, wordt gesloten door een getal van twee-en-dertig kweekelingen der Leidsche Hoogeschool, vrijwillig overgekomen tot viering der uitvaart van den geliefden en hooggeachten man, aan wiens weleer genoten onderwijs zij zich ten duurste verplicht gevoelen. Het kerkhof binnen getreden, dat deszelfs stoffelijk overschot in zijnen schoot ontvangen zal, scharen de vrienden en vereerders van den overledene zich, in sprakelooze droefheid, rondom den geopenden grafkuil, voor welken de lijkbaar geplaatst is; en nu worden aller aandoeningen nog verhoogd door eene allertreffendste hulde welke zijn achtbare vriend, de Heer Curator VAN ROIJEN, in keurige en gevoelvolle taal, aan 's mans deugden en verdiensten toebrengt, en de kortere, maar niet min hartelijke toespraak van zijnen ambtgenoot, den Heer Conrector BAX. Doch ik behoef de schildering van dit hoogst aandoenlijk tooneel niet verder voort te zetten, om U met volle overtuiging te doen erkennen, dat een leermeester, wien, bij zijne uitvaart, van zijne dankbare leerlingen zulk eene eerbetooning ten deel werd, in der daad zeer ongemeene verdiensten moet gehad hebben. Liever wil ik, om U 's mans waarde

ook in andere opzigten te doen kennen, ten besluite van deze korte schets, U nog de volgende schoone en krachtige taal van zijnen waardigen lofredenaar VAN ROIJEN mededeelen. - 'Lofwaardig (dus liet hij zich tegen het einde zijner toespraak hooren) lofwaardig was JOHANNES KAPPEYNE VAN DE COPPELLO in zijne openbare betrekking; maar lofwaardig niet minder in zijn huiselijk, in zijn burgerlijk, in zijn zedelijk en godsdienstig leven; nimmer overtroffen in liefde en teederhartige zorg voor gade en talrijk kroost; warm en getrouw vriend; regtschappen burger van zijn vaderland, waaraan zijn hart met onwankelbare trouw gehecht was; bescheiden, vriendelijk en menschlievend. Even mild uitdeeler van kennis en wetenschap, als rijk met dezelve toegerust, was hij het sieraad en de eere der maatschappij; wellust der gezellige verkeerung; voorbeeld van kloeke zeden, standvastige deugd en Godsvrucht; Christen bovenal in den waren zin en in den echten geest.'

Ziet daar eindelijk, M.H., de treurige taak volbragt, die ik mij heden, als voorzitter dezer vergadering, zag opgelegd, en de nagedachtenis van een aantal verdienstelijke medeleden, zoo veel tijd en plaats gedoogden, kor-

telijk gehuldigd. Ik eindige mijne aanspraak met den vurigen wensch, dat de Maatschappij zich nog lang in het bezit van zoo vele waardige mannen verheugen moge, als hare jaarlijksche vereeniging herwaarts voerde, dat zij, door hunnen werkzamen ijver, haren bloei en luister meer en meer moge verhoogd zien, en dat het ons, als burgers van Nederland, eerlang vergund zij, in de vestiging van een' billijken en duurzamen vrede, de vruchten in te oogsten der niet zelden moeilijke offers, welke allen met bereidwilligheid op het altaar des vaderlands gebragt hebben!

[I]

Hierna doet, ingevolge het Eerste punt van den Brief van Beschrijving, de Secretaris, Prof. TYDEMAN, Verslag van de Maandelijksche Vergaderingen, sedert de laatste Algemeene Vergadering gehouden.

MIJNE HEEREN, GEACHTE MEDELEDEN!

Het strekt mij tot genoegen U. te kunnen vermelden, dat in het afgelopen jaar al de bijzondere zoo wel als openbare Vergaderingen der Maatschappij regelmatig zijn gehouden. De Openbare Vergadering van 16 November 1832, is geheel gevuld door onzen geëerden Voorzitter, die ons toen mededeelde het tweede en derde gedeelte zijner Verhandeling bij wijze van Zamenspraken, *over het Eenvoudige* (nu bijzonder in werken van smaak en kunst). - In de tweede, gehouden den 15 Februarij dezes jaars, las eerst Prof. DES AMORIE VAN DER HOEVEN, zijne Verhandeling, *over den invloed der Nationaliteit op de schoone kunsten*; daarna Mr. J. VAN LENNEP, *Tassoo's Weeklacht*, naar LORD BYRON (thans reeds uitgegeven), voorafgegaan door eene Nederlandsche Legende. - In de derde Openbare Vergadering, den 29 Maart dezes jaars, deed eerst de Hoogl. SCHRANT, eene redevoering ten betooge, *dat de ware grootheid en roem eener Natie niet afhankelijk zijn van derzelver uitgebreidheid noch talrijkheid*; daarna droeg de Heer H. VAN ROYEN ons eene dichterlijke navolging voor van het *alterum carmen Latinum* etc.

Bij onze eerste bijzondere Vergadering, in October 1832, las onze steeds ijverige Voorzitter eene Verhandeling ten betooge der geschiktheid onzer Nederlandsche taal voor de Welsprekendheid. - Bij de maandelijksche Vergadering van December, gaf de Heer BODEL NYENHUIS eene aardige, schrandere en geleerde tegenspraak van het gewone gezegde: *inter arma silent Musae*; en in die van Februarij dezes jaars, had ik het genoegen eene onuitgegevene Verhandeling te kunnen mededeelen van wijlen den grooten BILDERDIJK, *over den vroegen afkeer onzer Voorvaderen van het Hoogduitsch*.

De menigvuldige en gedeeltelijk rijke boekgeschenken, op elke onzer bijzondere Vergaderingen als om strijd aangebragt, zullen Ul. in het straks volgend afzonderlijk verslag over de Bibliotheek der Maatschappij, en nog volkomener uit het jaarlijksch toevoegsel tot den Catalogus bij de gedrukte Handelingen dezer Vergadering blijkbaar worden. - Onze raadplegende werkzaamheden liepen gedeeltelijk over huishoudelijke zaken, vooral over het juiste regelen der keuze van nieuwe Leden der Maatschappij, ten einde 'voort te gaan' in het *juste milieu*, van niet al te veel Leden te krijgen en toch ook niet uit te sterven. Het resultaat daarvan hebt gij in het zesde artikel onzer

punten van beschrijving gezien. - Uit Leiden hebben wij, op Ul. algemeene vergunning, tot Leden der Maatschappij gekozen: de Heeren D.J. DEN BEER POORTUGAEL, D'AUZON DE BOISMINART, Mr. H. GEVERS en Mr. P.S. CROMMELIN.

Terwijl onze belangrijke, en men zou zeggen uitlokkende prijsvraag, 'over den invloed van de herroeping van het Edict van Nantes op de nijverheid en den maatschappelijken toestand der Nederlanden,' onbeantwoord bleef, hadden onze letterkundige werkzaamheden meestal betrekking op de voltooiing uit onzen eigenen boezem van het Derde Deel onzer Werken; welke Ul. voor dit jaar reeds toegezegd was (*Handel.* 1832, bl. 43). Na het afdrucken der Verhandeling die, naar de tijdsorde der behandelde onderwerpen, dit Deel openen zou, - die van ons geëerd Medelid, Mr. N. CARBASIUS over JAN VAN HEELU, en zijn nog steeds onuitgegeven dichtstuk *de Slag van Woeringen*, werd de begonnen afdruk eeniger nog onuitgegeven, en door den Voorzitter SIEGENBEEK bearbeide gedichten van JACOB VAN MAERLANT, gestuit door de opmerking, dat er nog een ongebruikt Handschrift van dezelve uit de Kon. Boekerij in 's Hage bij te vergelijken was. Het door deze belangrijke nieuwe bijdrage veroorzaakt oponthoud is thans

opgeheven en de druk van MAERLANTS stukken gaat voort, (d.i., gaat voorwaarts, ter voltooiing): daarna moeten in dat Deel volgen, eenige fragmenten van een onbekend en onuitgegeven oud godsdienstig dichtstuk, door onzen nauwkeurigen BERGMAN uit oude banden van boeken der Leidsche Bibliotheek te voorschijn gebragt en door hem opgehelderd; verder nog mijne excerpten uit de onuitgevene Brieven van den beroemden JOACH. HOPPERUS aan den nog beroemder Regtsgeleerden en Staatsman VIGL. ZUICHEMUS AB AYTA; en eindelijk, een opstel van den Heer BODEL NYENHUIS, over de letterkundige verdiensten van FREDRIK HOUTMAN, broeder van den meer beroemden CORNELIS HOUTMAN; ter gelegenheid van een zeer zeldzaam werkje van FREDRIK, door mij aan onze Boekerij ten geschenke gegeven.

Nog ruimer en nog gewigtiger stof voor volgende uitgaven wordt voorbereid door onzen geleerden Voorzitter, in den oud Nederl. berijmden Roman *Ferguut en Galiene*, door anderen onzer Leden in den *Minneloep*, gemeenlijk gezegd van CLAAS WILLEMSZ; en in 't algemeen door eene naauwer Vereeniging van werkzame Leidsche Leden tot gemeenschappelijk beoefenen der oude Noordsche Talen, en tot de Vaderlandsche Geschied- en Oudheid-

kunde. Dit plan, Ul. in het vorig jaar van verre vertoond (*Handel*. 1832. bl. 43.) is in dit jaar begonnen tot stand te komen, en wij mogen er van hopen dat elk volgend jaar nieuwe en smakelijke vruchten dragen zal.

Maar het is ten gevolge eenen Voordragt door deze Commissie ter Maandelijksche Vergadering gedaan, dat deze besloten heeft, bij de circulaire voor deze algemeene Vergadering Ul. M.M.H.H. (*al de Leden der Maatschappij*) uitdrukkelijk te verzoeken en op te wekken, 'om de vruchten hunner letteroefeningen in de vakken tot deze Maatschappij behorende, aan haar te willen mededeelen, om of voor de Werken der Maatschappij, of bij de Vergaderingen, 't zij openbare, 't zij bijzondere, te kunnen strekken.' Reikt ons dan broederlijk de hand toe, geëerde Medeleden, en schraagt onze werkzaamheden tot verder en schooner opbouw der Vaderlandsche Letterkunde, en tot luister dezer Maatschappij, die toch op Ul. zelve als hare Medeleden terug straalt!

Ons in het vorig jaar gekozen Medelid, Mr. H.O. FEITH te Groningen, had de goedheid ons een omstandig verslag te zenden van het leven en de letterkundige verdiensten van wijlen Mr. R.K. DRIESSEN te Groningen, die, kort voor de algemeene Vergadering des vorigen

jaars overleden, door onzen Voorzitter niet naar waarde had kunnen vermeld worden. Op het verslag eener, volgens de wet, over dit stuk benoemde Commissie, van de HH. BODEL NYENHUIS en VAN DER CHYS, met mij, besloot onze Vergadering uit naam der Maatschappij, deze Hulde aan den verdienstelijken Verzamelaar en Uitgever der *Monumenta Groningana*, afzonderlijk voor de Leden te laten drukken; en Gijl. zult dat stukje, te gelijk met de gedrukte Handelingen van dezen dag, en met dit mijn Verslag, ontvangen.

Van buiten af genoot de Maatschappij dit jaar de eer, dat de Heer A.J. VAN DER AA te Breda, zijn *Aardrijkskundig Woordenboek van Noordbrabant* haar toezond met een beleefden brief, waarbij hij ons oordeel of aanmerkingen op dezen zijnen arbeid verzocht. Deze beleefdheid naar verdienste willende beantwoorden, besloten wij het onderzoek van dat werk op te dragen aan eene bijzondere Commissie, waartoe de Heer Mr. BODEL NYENHUIS aan mij werd toegevoegd. Ons berigt, op de volgende Vergadering uitgebragt, luidde over 't algemeen gunstig, behoudens eenige aanmerkingen; en de Vergadering verzocht ons, den dank der Maatschappij, met bijvoeging onzer aanmerkingen op het werk, aan den Schrijver mede te deelen.

Ziet daar! M.M.H.H., een kort en onopgesmukt Verslag van ons verrigtte: niets zal ons aangenamer zijn, dan jaarlijks dit Verslag belangrijker te maken. Maar daartoe moeten wij de Maatschappij in Ulieder niets slechts voortdurende (voortgaande), maar nog levendiger en krachtiger belangstelling en medewerking aanbevelen.

II.

De Heer Mr. J.T. BODEL NYENHUIS draagt, uit naam van de Commissie tot de Bibliotheek der Maatschappij, het navolgend Verslag voor.

MIJNE HEEREN! GEËERDE MEDELEDEN!

Zoo is dan weder een jaar verstreken, sedert het laatste Verslag onzer Bibliotheeks Commissie Ul. werd medegedeeld: en wij moeten dankbaar erkennen, dat in dit tijdsverloop de voortdurende onzekere toestand onzes Vaderlands ons geenszins den rijken voorraad van inlandsche werken had doen verwachten, waarmede zoo wel onze Letterkunde in het algemeen, als onze Boekerij in het bijzonder door derzelver schenking, is verrijkt geworden. Dan hierover straks nader.

Wij willen in de *eerste* plaats kortelijk aan-

stippen, tot welk einde wij de jaarlijksche toolage uit onze Maatschappelijke kas en de opbrengst van eenige verkochte dubbelden besteed hebben. De veiling van het eerste gedeelte der Bibliotheek van wijlen onzen JACOBUS KONING, zijne Handschriften namelijk, in het vorige jaar door ons te gemoet gezien, heeft onlangs, gelijk Ul. bekend is, plaats gehad. Een zevental zijner HDSS., meest voor onze oude taal en letterkunde merkwaardig, zijn aldaar aangekocht; terwijl wij vroeger op de verkooping van wijlen onzen BERN. FR. TYDEMAN, zoowel de *Vaderlandsche Historie* van WAGENAAR, met alle de *Nalezingen en Bijvoegsels*, het eigen Exemplaar door onzen eerwaardigen MEINARD TYDEMAN in zijn langdurig leven gebruikt en met zijne veelvuldige aantekeningen verrijkt, aankochten, als ook negen HDSS. van wijlen P. BONDAM, mede weleer een onzer werkzaamste Leden, over de vakken van Nederl. Geschiedenis en Oudheidkunde loopende, en eindelijk twee stukken met aantekeningen van wijlen den ervarenen taalkundige, Z.H. ALEWYN, ons aangeschaft hebben.

Behalve eenige nieuwe, meest Duitsche en Noordsche stukken over Taal- en Oudheidkunde, verkregen wij, door aankoop eenige oude Nederlandsche Dichtwerken, waaronder een aantal

van dertien verschillende berijmingen onzer Psalmen.

Eene *tweede*, voor onze kas meer aangename, ten minste gemakkelijker titel van verkrijging was het ontvangen van vele Boekgeschenken.

Als naar gewoonte vereerde ons de Senaat der Groninger Hoogeschool met de twee laatste deelen van derzelver *Annales*, en het Provinc. Utrechtsch Genootschap, de door hetzelfde bekroonde Verhandeling van Dr. GALAMA. De geschenken van personen buiten den kring onzer Leden bepaalden zich tot de *statistieke Beschrijving van Noord-Brabant* door A.J. VAN DER AA; de twee Deelen van den *Catalogus* van KONING van wege de Zoonen des overledenen; twee dichtstukken door de omstandigheden des Vaderlands geboren, *Albertus Everts*, en *de terugkomst van de bezetting der Citadel*, beide door den Hr. Mr. A. BOGAERS; en den herdruk van O.Z. VAN HAREN'S Lijkrede op Prins WILLEM IV, door den kundigen uitgever.

Dan vooral onze Leden deelden ons geschenken mede van verschillenden aart. Uit hunnen eigenen Boekschat zonden ons de H.H. WENCKEBACH, BOONZAJER en VAN DOEVEREN, enkele zeldzame boeken; ja ons Medelid VAN HASSELT, even als in vorige jaren, een groot

aantal van Werken, meest over de Geschiedenis en plaatsbeschrijving onzes Vaderlands; waarbij nog de drie Leden uwer Bibliotheeks-Commissie, eenige dergelijke voegden; terwijl de Baron VAN LYNDEN VAN HEMMEN, ons twee Handschriften deed toekomen, het eene: *Taalkundige regelen, weleer door de Staten-Overzeters des Bijbels, ten regelmaat aangenomen*; het andere en grootere: *de volledige Notulen*, welke Zijn Hoog Welgeborens Vader, in der tijd Commissaris Politiek tot het werk der Rijmzalmen, in die Commissie tot zijn eigen gebruik had aangeteekend.

Dezelfde beoefenaar, zoo wel als beschermer der Wetenschappen, schonk ons daarenboven in dit jaar alle zijne gedrukte Werken over den Waterstaat, en de Heraldie en Diplomatiek des Vaderlands; waaronder zijne *Brieven over de Ridderorde van St. Jacobs Broederschap*, nog met latere *geschrevene* aantekeningen door hem voorzien waren. Zoo verrijkte ons dezer dagen ons Medelid, J. IMMERZEEL Jr., met alle zijne Geschriften, zoo in dicht als on dicht, in dertien fraaije eenvormige banden gebonden.

En zie daar, M.M.H.H., hoe ik ongevoelig reeds een aanvang gemaakt heb met de geschenken van *eigene* Werken onzer Leden te

vermelden. Behalve de grootere, en, vooral voor de Geschiedenis en Letterkunde onzes Vaderlands gewigtige Werken, welke onze geeerde Voorzitter door het II Deel zijner *Geschiedenis der Leidsche Hoogeschool*, Baron COLLOT D'ESCURY, door het V Deel van *Hollands Roem* (het I. van dien Roem in de *Wetenschappen*), de Geldersche Archivarius NYHOFF, door het II Deel zijner *Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland*, de Rijks - Archivarius DE JONGE, door het I Deel zijner *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen*, de Heer DE WIND, door het I Deel 3e stuk zijner *Bibliotheek der Nederl. Geschiedschrijvers*, de Heer LIPMAN, door zijne *Geschiedenis van de Staatkunde der voornaamste Mogendheden van Europa*, I Deel, en Prof. N.G. VAN KAMPEN, door zijn V Deel der *Geschiedenis van Griekenland*, in dit jaar leverden; en waarbij wij gaarne, om deszelfs belang voor Leyden, *de algemeene Rekening wegens den Ramp dier Stad in 1807 met de daarbij gevoegde Memorie van Toelichting* vermelden, door de H.H. KLUIT en WENCKEBACH aan het licht gebracht; - behalve alle deze geschriften, ontvingen wij nog eigene werken van minder uitgebreiden omvang, van de volgende H.H., alphabetisch gerangschikt: ROBIDÉ VAN DER AA,

VAN ASSEN, BEELDSNYDER, BERGMAN, P. VAN LIMBURG BROUWER, CLAVAREAU, VAN DOORNINCK, VAN HASSELT, HETTEMA, HISELY, P.J.L. HUËT, LE JEUNE, G. MOLL, SCHULL, WESTENDORP, WISELIUS, en WITHUYS; waarbij zich de, op den dag van heden pas ontvangene, stukken voegen, van de H.H. Leden VAN ASCH VAN WYCK, over den ouden loop der Eem, en de verbetering van den afloop des waters tusschen de Veluwsche en Utrechtsche bergheuvelen; en van den Heer BEELOO, twee dichtstukken. Dewijl intusschen van alle deze geschriften Ul. uit de Lijst of het toevoegsel tot den Catalogus, dat jaarlijks onze gedrukte Handelingen verzelt, meer in de bijzonderheden blijken zal: willen wij niet langer van uw geduld misbruik maken en nemen dus de vrijheid uwe aandacht derwaart te verwijzen.

III.

Tot prijsvraag uit de klasse der Welsprekendheid en Dichtkunde; waartoe voorgedragen waren:

1. Zijn er algemeene regelen voor het Blijspel en moet het zich tevens schikken naar het karakter van het volk waar het beoefend wordt, en naar de comische stof, die aldaar voorhanden is? Kan er, met inachtneming dier algemeene zoo wel als bijzondere rege-

len, in Nederland een echt Hollandsch Blijspel bestaan?

2. Een gewichtig tijdvak der Geschiedenis, liefst der Nederlandsche (maar met uitsluiting van de laatste gebeurtenissen), in den smaak van SALLUSTIUS beschreven.

3. Lofrede op NICOLAAS WITSEN.

Wordt, bij meerderheid van stemmen, gekozen *de tweede*; om bewerkt te worden tegen 1 Januarij 1835.

Ook wordt besloten, tegen denzelfden tijd, de onbeantwoord geblevene prijsvraag voor dit jaar, weder uit te schrijven, dus luidende:

Welken invloed heeft de overkomst van vele vlugtelingen uit Frankrijk, ten gevolge der herroeping van het Edict van Nantes in den jare 1685, niet slechts op den handel en de nijverheid, maar in 't bijzonder ook op de letteren, beschaving en zeden der Nederlanderen gehad*.

IV.

Tot het beoordeelen der Verhandelingen, die, ter beantwoording van de vastgestelde Prijsvraag voor dit jaar, zullen ingekomen zijn, wor-

* Voor 1 Januarij 1834, worden de antwoorden verwacht op de Prijsvraag, uitgeschreven op de Algemeene Vergadering van 1832: 'Vergelijking van de Hoogduitsche en Nederlandsche Taal, met opzigt tot den wijsgeerigen geest, ten aanzien der woordvorming en andere bijzonderheden van gelijken aard, in beide heerschende.'

den benoemd, de H.H. VAN DER PALM, VAN HEUSDE, D.J. VAN LENNEP, H. VAN ROYEN en DES AMORIE VAN DER HOEVEN.

V. VI.

Wordt, op daartoe gedaan voorstel, goedgevonden, het zesde van de Punten van beschrijving in overweging te nemen vóór het vijfde; en zoo het aangenomen wordt, dan van stonden aan ter aanwending te brengen. Hierop worden de beide leden van het voorstel der Maandelijksche Vergadering goedgekeurd, en alzoo als Wet vastgesteld: 1) dat *in het vervolg*, jaarlijks geen grooter aantal van nieuwe Leden zal gekozen worden dan *twaalf*; ten zij de Maatschappij, in het jongst verlopen jaar, een grooter aantal van Leden mogt verloren hebben.

2) Dat de keuze niet meer geschieden zal bij meerderheid van drie-vierde der stemmen, maar bij de volstrekte meerderheid der aanwezige Leden.

Hierna worden, uit de aangeboden lijst, bij volstrekte meerderheid van stemmen, tot Leden der Maatschappij benoemd: de H.H. Mr. A.C.G. ALSCHE, Advocaat te 's Gravenhage; E. CANNEMAN, Staatsraad in Buitengewone Dienst enz., te 's Gravenhage; E.W. VAN DAM VAN ISSELT, Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal te *Geldermalsem*; A. VAN DER

HOOP, te *Rotterdam*; G.D.J. SCHOTEL, Theol. Cand., te *Dordrecht*; H.N. VAN TEUTEM, Predikant bij de Remonstrantsche Gemeente te *Rotterdam*; J.J. VANVOORST, Predikant te *Amsterdam*; en Mr. L. PH. C. VAN DEN BERGH, Advocaat te *Utrecht*; J. VAN DEN BOSCH, Gouverneur Generaal van Nederl. Indie; D. GROEBE, Onderbibliothecaris van het Kon. Nederl. Instituut van Wetenschappen te *Amsterdam*; G. VAN REYN, te *Rotterdam*; Mr. SC. H. VERNÈDE, Secretaris der Stad Schiedam.

VII.

Aan de Maandelijksche Vergadering, wordt wederom, voor den tijd van één jaar, de vrijheid verleend tot het verkiezen van Leden, binnen Leiden wonende.

VIII.

Bij het opnemen der rekening van den Penningmeester, blijkt, dat de Ontvangst gedurende het afgelopen jaar (daaronder begrepen het saldo der vorige rekening), bedragen had de Som van *f* 1917,11; de Uitgave, de Som van *f* 1218,75 ½; en dus een saldo overbleef van *f* 698,35 ½: wordende voorts de Rekening goedgekeurd en volgens de Wet geteekend.

IX.

De Toelage voor het jaar 1833, wordt, bij voortdoring bepaald op *f* 5,25.

X.

Tot Voorzitter der Maatschappij in het volgend jaar, blijft aangesteld Prof. SIEGENBEEK; tot Secretaris, Prof. TYDEMAN; tot Secretaris voor de Briefwisseling, als mede tot Penningmeester, Mr. W.P. KLUIT; terwijl het opzigt over de uitgave blijft opgedragen aan de Heeren SIEGENBEEK en TYDEMAN.

XI.

Wordt bepaald, dat in het aanstaande seizoen drie openbare Vergaderingen zullen gehouden worden; in wier eerste, Voorlezingen zullen gedaan worden door de Leden Mr. J. SCHELTEMA en H. VAN ROYEN; in de tweede door Mr. H.W. TYDEMAN en R.H. VAN SOMEREN; wordende het benoemen van Sprekers voor de derde, en de bepaling van den juisten tijd van alle die Vergaderingen overgelaten aan de Maandelijksche Vergadering.

Hiermede wordt, na voorafgaande hoofdelijke omvrage, de Vergadering gescheiden.

(geteekend) M. SIEGENBEEK, *Voorzitter.*

Bijvoegsel TOT DEN catalogus DER bibliotheek, SEDERT OCTOBER 1832.

*(Boekwerken met een * geteekend, zijn door de Leden zelven als Schrijvers of Uitgevers; die met een †, door de zoodanigen, welke geene Leden zijn, aan de Maatschappij ten geschenke gegeven.*

Handschriften.

Getijdenboek, bevattende Almanach der Heiligen; gebeden en lofzangen; wijsheit Getide; des H. Geestes Getide; die lange Cruisgetide; die VII Salmen; verscheide gebeden; gebet van den H. Sacrament; gebet ten Hemelschen Vader; gebet van onser Vrouwen; die VII Vrouden; van S. Franciscus gebet. Vooraf gaat een Kalender. Op perkament, uit de XIV Eeuw; 237 bladen, met fraai gekoleurde voorletters. oude band. kl. 8vo.

N°. 158. der HDSS. van Jac. Koning; vroeger uit de Bibl. van P. Bondam.

Passieboek. Uit het begin der XIV Eeuw. ongeveer 240 bladen. met gekleurde voorletters. oude band. kl. 8vo.

Is. n°. 144. der HDSS. van Jac. Koning, alwaar hiervan aangeteekend is: 'het werkje begint met de geschiedenis van het huisgezin van Bethaniën; hierop volgt het lijden, de dood en de hemelvaart des Heilands, en ten slotte de hemelvaart der maagd Maria. Het is ook belangrijk, uit hoofde van de bijvoegselen tot de Euangeliën. Op de eerste bladz. staat de naam der oorspronkelijke eigenaresse, zuster Willemken van Gerwen.'

Passien ons Heren Jhesu Christi, van den H. Vader Bernardinus; en eenige andere sermoenen en meditatieën, door verschillende oude geestelijke Schrijvers. Vooraf gaat een geestelijk gedicht van 2 bladen. Uit de XV Eeuw. 200 bladen. oude band, met koperen sloten. kl. 8vo.

N°. 148. der HDSS. van Jac. Koning.

Speygel des Hilligen Kersten Geloven, met Register. Uit het midden der XV Eeuw. 65 bladen, in 2 kolommen. roodl. band, 4to.

N°. 164. der HDSS. van Jac. Koning; vroeger uit de Bibl. van C.G. Hultman, bl. 2. N°. 6.

Lessen voor geestelijke Susters. Uit het einde der XV Eeuw. Ruim 270 bladen. h. bd. 8vo.

N° 172. der HDSS. van Jac. Koning.

Resolutien van de beide Collegien der Overzetters (van den zoogen. Staten Bijbel), 't samen vergadert in Julij 1628, aangaande de Duitsche Tale. Afschr. der XVIII Eeuw. 64 bladz. fol.

Geschenk van den Baron F.G. van Lynden van Hemmen. Zie Hinlopen Hist. v.d. Nederd. Overz. des Bijbels. bl. 77-113.

Onderzoek en zedig oordeel op het zogenaamd Treurspel van Admetus en Alcestis. 36 bladz. 4to. - Tooneel-aanteekeningen van dezelfde hand, van een der Leden des Kunstgenootschaps *Constantia et Labore*, 1694-1699. 8 bladz. folio. - Aanmerkingen, gedachten, gronden en vindingen, het tooneel betreffende, in 1699. 38 bladz. 4to. Brief van *Fr. de Kaarsgieter*, Lid des gen. Gen., Febr. 1698. aan den Heer Elias, over tooneelkundige aanmerkingen. 4 bladz. 4to.

Gemeld Genootschap ontstond te Amsterdam ten dien tijde, opgewekt door en ter zijde van *Nil Volentibus arduum* en *In magnis voluisse sat est*. Fr. de Kaarsgieter was dezelfde die *Le Bruns* Afbeelding der Hertstogten, uit het Fransch vertaalde en te Amst. 1703. uitgaf. - Is n°. 220. der HDSS. van J. Koning.

Taalkundige Aanmerkingen van *Z.H. Alewijn* op Vondels Vertaling der Lierzangen van Horatius, 31 bladz.; en van *M. Tydeman* op P. Francius Vertaling van Gregorius Nazianzenus over de Mededeelzaamheid. 46 bladz.; andere taalkund. Aanteek. van laatstgen. voor *Dulces Ante Omnia Musae*, 1759 en 1760, 12 bladz. 12mo.

Stukken, betreffende de Commissie van de Nederduitsche Psalmberijming van den jare 1773. verzameld door W. Baron van Lynden van Hemmen, Commissaris Politiek bij gem. Comm. - bestaande uit Aanspraken en uit eigene gehouden Notulen, welke van de gedrukte bij van Iperen, Geschied. der nieuwe Nederd. Psalmberijming merkelijk verschillen. 360 bladz. cart. bd. fol.

Geschenk van F.G. Baron van Lynden van Hemmen.

H. Tollius, Schetse eener Nederduitsche Spraakkunst, 1773. 200 bladz. met bijgevoegde Aanteekk. van eene onbekende hand, en een Register. halve band. 4to.

Dat Staedtboeck van Gronijngen, 9 Boeken, met Register (en andere stukken daartoe betrekkelijk), HDS. der XVI Eeuw. 200 bladen. oud led. band. 4to.

Geschenk van C.G. Boonzajer: vooral merkwaardig om den band, waarop portretten zijn van beroemde Hervormers, als Huss, Erasmus, Luther en Melanchthon, en van Saksische Keurvorsten, uit den tijd der Hervorming.

P. Bondami, *Adversaria de Jure Publico et Historiâ Patriae nostrae*; 45 folia, formae max.

P. Bondami, *Adversaria Juris et Historiae Belgicae, cum Indice*, 129 pagg. s.l. fol.

P. Bondami, *Adversaria Juris et Historiae extraneae, cum Indice*, 164 pagg. s.l. fol.

Stukken meest betreffende de Provincie Gelderland, als: Opgaaf der personen, die aan *P. Bondam*, voor zijn Charterboek bijdragen geleverd hebben, en van de stukken door hun medegedeeld. - Notitie der HDSS. tot de uitgave van dit Charterboek gebezigd. - Een Brief van W.A. van Spaen aan P. Bondam, uit Cleef, 1796, met kopij van vier door hem aldaar gevonden Diplomata uit de XIIIde en XIVde Eeuw, betreffende een, tusschen Gennep en Goch gelegen, leen van Hertog Reinald van Gelder. - Een Brief van G. van Hasselt, aan P. Bondam, Arnhem, 1789. fol.

Landdags en Quartiers Recessen van Gelre en Zutphen, over 1710, 1711, 1765, 1766, 1767 en 1768. cart. fol.

Willekeur und Plebisciten der Statt Elburch; gecopieerd, 1773. 89 bladzz. h.h.b. 4to.

Die Zutphensche Rechten, gecopieerd, 1773. 174 bladzz. 4to.

Ordonnantie op de manier of stijl van Procederen voor den Hove van Utrecht, met Register; kopij van R. Bondam; 176 bladzz. cart. fol.

Generale Remarques wegens de Judicieele Praktijk hier te Lande, met Register. 293 blz. h.e.b. 4to.

(Geschenk van C.G. Boonzajer).

Summa Capitulum Codicis MSti J.W. Wilthemii, Saec. XVII. de rebus Luxemburgensibus conscripti. 22 pagg. fol. - Quaedam de Auctore sunt adscripta.

Gedicht eens ongenoemden Nederlanders te Palliacatte op de Kust van Coromandel, over den toestand van dat etablissement en de handelwijze onzer Ambtenaren, aldaar, tegen het eind der voorgaande Eeuw. 47 bladz. fol.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

NEDERLANDSCH DRUKWERK UIT DE XVIDE EEUW.

Fr. Costerus, Vijftich Meditatien van de gantsche historie der Passie en des lijdens ons Heeren J.C., wt den Latijn, Goth. letter, met pl., 't Antw. 1587. h.b. 8vo.

Boeken.**TAALKUNDE.**

* *J. Harris*, Hermès ou Recherches philosophiques sur la grammaire universelle; trad. de l'Anglois, avec des remarques, par *F. Thurot*, Paris, an IV (1796). demi veau. **Algemeene.* 8vo.

R.A. Sicard, Elémens de Grammaire générale appliqués à la langue Française, Paris, an VII (1799). 2 vol. 8vo.

J.S. Vater, Versuch einer allgemeine Sprachlehre, etc. Halle, 1801. cart. 8vo.

C.C.L. Cuvier, Aphorismi philosophici de Sermone, Argentor. 1826. 4to.
(Geschenk van H.W. Tydeman).

Ph. Munckeri, Pandaesia Grammatica, Arnh. 1662. p. 4to.

Hier en daar met voorbeelden van Nederduitsche Verzen en Spreekwoorden. -
Geschenk van H.W. Tydeman.

C C. Nopitsch, Literatur der Sprichwörter, 2te Ausg. Nürnberg, 1833. 8vo.

* *C. Tuinman*, Fakkell der Nederd. Taale, Leyd. 1722. h. fr. b. 4to.
(Vooraan en doorlopend voorzien met geschrevene Aanteekk. van Z.H. Alewyn). **Nederduitsche.*

J. des Roches, Nieuw Nederd. en Fransch Woordenboek, nieuwen druk, eerste deel: t' Antwerpen, an X (1802). fr. b. 8vo.

J. Koning, Proeven van Oud Letterschrift met Ophelderende Verklaring, in Steenplaatdruk, Leyd. 1818. 1 dl. 4to. en 1 dl. 8vo.

G. Bruining, Nederdd. Synonymen, taalkundig en etymologisch behandeld, Rott. 1820. 2 dn. 8vo.

W. Bilderdijk, Verklarende Geslachtlijst der Nederd. Naamwoorden, op stellige taalkunde gevestigd, Amst. 1832. 1e Deel. 8vo.

P.N. Muyt, Handwoordenboek der Nederduitsche Zelfstandige Naamwoorden, met derzelver geslachten, Zalt Boemel, 1824. 8vo.

A. de Jager, Proeve over de Werkwoorden van Herhaling en During in de Nederd. Taal, Rott. 1832. 8vo.

Q. de Flines, Scheeps- en Zeemans-Woordenboek, enz. in het Nederd. en Fransch bij één verzameld, Amst. 1806. 8vo.

F.W. von Halem, Kleines ächt Holländisches Handwörterbuch für Geschäftsmänner u. Kaufleute. Brem. u. Aurich, ohne Jahr (18). 8vo.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

H. Hoffmann, Horae Belgicae, Pars 2a (Holländische Volkslieder), Bresl. 1833. 8vo.

(Zie Bijvoegsel 1830).

R. Rask, Friesche Spraakleer, met eenige veranderingen uit het Deensch vert. door

* *M. Hetteema*, Leeuw. 1832. 8vo.*.

* *J. Ihre*, Dissertatione philol. Ulphilas illustratus, 2 part. c. tabb. aen. Holm. 1752.

et Ups. 1755. - *B. Ferner*, de antiquitate Calendarii Runici, c. tab. aen. Holm.

1758. - Description de ce Calendrier Runique, 4 pages en folio. MS. - *N. Wallerius*,

de Fato Reformatorum, Ups. 1756. - *S.*

*Gothisch. oud- en later
Duitsch.

* Na het afdrukken van de Aanspraak des Voorzitters, waarin op bl. 25-27. ons geëerd Medelid R.C. Rask vermeld wordt, verscheen een niet onbelangrijk artikel over denzelfden, in den K. en L. Bode, 1833. Deel II. bl. 166-168. Deszelfs Friesche Spraakleer was vroeger in dat Weekblad uitvoerig vermeld, 183. Deel bl.

Duraeus, de gravitate aëris, c. eff. *ibid.* 1755. - *M. Strömer*, de magnitudine ad parente corporum coelestium ad horiz. majorem, quam ad zenith, *ibid.* eod. - *Idem*, de Stellis novis, Strengnes, 1755. - *J. Meldercreutz* de Spirali Logarithmica, Stockh. eod. - *F. Mallet*, de nova proprietate Sphaeroidis rotantis circa axem, Ups. 1752. - *C. Linnæi*, Chinensia Lagerströmiana, c. tabb. aen. Holm. 1754. - *M. Strömer*, de theoria declinationis magneticae, pars prior, cum eff. Ups. 1755. - *C. Linnaeus*, de mure Indico, c. eff. *ib.* 1754. l.g. 4to.

F.A. Knittel, Praeconiium Ulphilanum alterum, Guelpherb. 1760. 4to.

Proeve van Gottische en Angelsaksische Drukletters (eener Friesche Boekdrukkerij), Junij 1831. 1 blad, fol.

(Geschenk van J.H. Halbertsma).

F. Wiggert, Scherflein zur Förderung der Kenntniss älterer Deutscher Mundarten und Schriften, Magdeb. 1832. 8vo.

Ueber Sprache und Dichtkunst. Fragmenten fon *Klopstock*, Hamb. 1779. 8vo.

H. Hoffmann, Geschichte des Deutschen Kirchenliedes, bis auf Luthers Zeit, mit einer Musik-Beilage, Bresl. 1832. 8vo.

Reinardus Vulpes, Carmen epicum, Sec. IX et XII. conscriptum, ad fid. Codd. Mss. ed. et annot. (German.) illustr. *F.J. Mone*, Stuttg. et Tub. 1832. 8vo.

* *Shall and Will*, made easy to foreigners: with some instances of their misuse on the part of the natives of England, Lond. 1826. 12mo. *Engelsch.

* *B. Ferner*, de antiquitate Calendarii Runic, Holm. 1758. etc.

(Achter *J. Ihre*, diss. phil. Ulph. illustr., boven bij de *Duitsche Taalk*). *Deensch.

H.C. Oerstad, Oversigt over det Kongelige Dans-

ke Videnskabernes Selskabs Forhandling og dets Medlemmers Arbeider fra Mai 1823 - Mai 1824. (Kjöb. 1824). 4to.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

* Fornmanna Sögur etc. Ysl. 7e band, Kaupmannah. 1832. 8vo.

(Zie Bijv. 1831).

*Yslandsch

Oldnordiske Sagaër (Deensche Vert. der Fornm. Sögur), Dl. 3-6. Kiobenh. 1831, 1832. 8vo.

R. Rask, kortfattet Vejledning til det Oldnordiske eller gamle Islandske Sprog, Kobenh. 1832. 8vo.

R. Rask, Oldnordisk Laesebog, etc., Kobenh. 1832. 8vo.

* Novum Dictionarium Latino - Sueco-Germanicum, Sueco Latinum et Germanico - Latinum, Hamb. 3 voll. l.g. 8vo.

*Zweedsch.

G.F.H.... kurze Schwedische Sprachlehre, nebst e. kl. Wörterbuche, Hamb. u. Altona, ohne Jahr. cart. 8vo.

* Dictionnaire du bas langage, Paris, 1808. 2 tom. 1 vol. demi veau. 8vo.

Don *P.N. Chantreau*, arte de hablar bien Frances, o Gramatica completa, nueva ed. revista por Don *M. Nunez de Taboada*, Paris 1824. fr. band. 8vo.

*Fransch.

* Tesoretto della lingua Toscana, ossia la Trinunzia, Comedia del Firenzuola, corredata di note ed'una scelta de' piu vaghi modi del parlar Toscana, da *G. Biagioli*, Parigi 1816. h.e.b. 8vo.

*Italiaansch.

* Verkorte Latijnsche Spraakkunst voor de Russische jeugd; in het Russisch vertaald door *B. Lebedew*, St. Petersb., gedrukt door de Keiz. Akad. der Wetensch. 1746. h.b. 8vo.

*Russisch.

Het Latijnsch Woordenboek van *C. Cellarius*, in het Russisch verkort, Russ. en Duitsch, St. Petersb., gedr. door de Keiz. Akad. der Wetensch. 1746. fr. b. 8vo.

(*De Marignan*) Elémens de la Langue Russe, St. Petersb. 1795. veau. 8vo.

J. Heym, Russische Sprachlehre für Deutsche, Riga, 1804. h.h.b. 8vo.

J. de Tatischeff, Dictionnaire complet François et Russe, composé sur la nouv. éd. de celui de l'Académie Française, Moscou 1816. 2 voll. veau. 4to.

Gebedenboek van de Grieksch Russische Kerk, Kiow 1760. zwart led. bd. 8vo.

(Russisch Gebedenboek), zonder titel; schijnende van denz. tijd; zwart led. bd. kl. 8vo.

J. Maikow, Lierzang ter eere der Grootvorstin Maria Feodorowna (Russisch), St. Petersb. 1791. 4to.

* *H. Gygantis*, Flores temporum, cum *J.G. Meuschenii* Glossario Latinitatis ferreae, Lugd. Bat. 1750. 4to.

*Latijnsch.

* *J.G. Haas*, Hebräischer Speccius oder Uebungen der Hebr. Sprache, Leipz. 1801. 8vo.

*Hebreeuwsch.

Hebraea, Chaldaea, Graeca et Latina nomina Virorum, mulierum, populorum cet. in Bibliis (occurrentium), Antv. Plantin. 1565. p. 12mo.

F.M. van Helmont, Afbeelding van het ware natuurlijke Hebreeuwsche ABC. en *J. Amman*, Verhand. om de doofgeboorene te leeren spreken, Amst. 1697. h.b. 12mo.

* Het N.T. in het Maleisch, (met Arab. letter) door *J.M. Mohr* en *H.P. van de Werth*, Batav. 1758. 8vo.

*Oostersch.

OUDHEID- EN GESCHIEDKUNDE.

* Abrégé de l'Histoire Sacrée et profane, en Franç. et en Lat., pour l'instruction de la jeunesse, Paris et Brux. 1787. 8vo.

*Algemeene.

(Opmerking verdient het, dat het Latijn, woordelijk *gansch onverbogen* tegen over het Fransch geplaatst is).

* *J.J. Hisely*, Education, ou Disc. sur l'étude de la Mythologie et de l'Histoire, Amst. 1833. 8vo.

J. Micraelii, Historia Eccles., ed. *D. Hartnacco*, Lips. 1699. p. 4to.

* *S.P. Lipman*, Geschiedenis van de Staatskunde der voornaamste Mogendheden van Europa, sedert den val van Napoleon tot heden, 1e deel, 1813-1820. Amst. 1832. 8vo.

P.O. van der Chys, Tijdschrift voor algemeene Munt- en Penningkunde, met afd. 1ste en 2de stuk, Leyd. 1833. 8vo.

Gedenkpenningen en Munten uit de Penningkas van een Liefhebber der hedendaagsche Penningkunde (* *Mr. M. van Doorninck*) te Deventer, met steendr. pl. (Dev.) 1833. 2 stuk. 8vo.

* *B.S. Ingemann*, Grundtraek til en Nord-Slavisk og Vendisk Guedeloere (Godenleer), Kjöbenh. 1824. 4to.
(Geschenk van H.W. Tydeman).

*Noordsche

F. Magnusen, Disquis. de Imaginibus in aede Olavi Pavonis Hiardarholtensi Sec. X. exstructa, scenas aut actiones mythologicas repraesentantibus, in Laxdaela memoratis, Haun. 1826. 4to.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

De Hakone Vicensi, Regis Suenonis Estrithidae liberalitatem, prudentiam et religiositatem experto; Anecd.; Isl. et Lat. ed. et praefatus est *B. Thorlacius*, (Haun.) 1823. fol.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

Untersuchungen über die Geschichte und das Verhältniss der Nordischen und Deutschen Heldensage, aus *P.E. Müllers* Saga Bibliothek, mit Anmerk., übers. u. krit. bearbeitet von *G. Lange*, Francf. a.M. 1832. 8vo.

* *C.C. Tacitus*, über Lage, Sitten und Völkerschaften Germaniens; uebers. u. mit Anm. von *H.W.C. Klein*, München, 1826. 8vo.

*Duitsche.

J.G. Heineccii, Elem. Juris Germanici, tum veteris, tum hodierni, Halae 1746. 2 voll. s.l.a. 8vo.

P. Wigand, Archif für Gesch. und Alterth. Westphalens, 5er Bd. 4tes Heft und 6er Bd. 1stes Heft, Lemgo 1832. 8vo.

(Zie Bijvoegs. 1832.).

F.P. Usener, Die Frei-und heimlichen Gerichte Westphalens; nach Urkunden der Stadt Frankfurt, mit Tab. u. Abbild. Francf. a.M. 1832. 8vo.

Th. J. Lacomblet, Archiv für die Geschichte des Niederrheins, I. Bdes 2es Heft, Düss. 1832. 8vo.

(Zie Bijvoegsel 1832).

Aen. Sylvii, de Bohemorum origine et rebus gestis Historia, Francof. 1687. p. 8vo.

* *Jo. Jac. Mauritius*, de Gallorum Germanorumque origine, Lugd. Bat. 1708. 4to. (Geschenk van H.W. Tydeman). *Gallische.

J.G. Frickius, de Druidis etc., ed. *A. Frickio*, Ulmae 1744. cart. 4to.

** *S. de Wind*, Biblioth. der Nederl. Geschiedschr. Ie Deel 3e St., Midd. 1832. 8vo. *Nederlandsche. Algemeene.

J. de Laet, Belgii Confoederati Respublica, Lugd. Bat. Elzev. 1630. p. 12mo.

Respublica Hollandiae et Urbes (*Grotii, Guicciardini, Barlaei, Scriverii* Opuscula), Lugd. Bat. J. Maire, 1630. p. 12mo.

(Cum Annot. vetustae manus).

G. Hegenitii, Itinerarium Frisio - Hollandicum, Lugd. Bat. Elzev. 1630. l.g. 12mo.

J. van den Sande, Belgicarum Historiarum Epitome, ab a. 1566-1648 Latinitate donata, c. icon., Ultraj. 1652. p. 12mo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

J. Wagenaar, Vaderlandsche Historie, met pl. en kaart., Amst. 1770. 21 dn. h.e.b.

(Met vele geschr. Aanteekk. van M. Tydeman, vooral op het doorschoten Register).

Van Wijn en anderen, Bijvoegselen en Aanmerkk. voor de Vad. Hist. van *J.W.*, met pl. Amst. 1790. 20 st. in 5 h.e.b.

(Met geschr. Aanteekk. van denzelfden).

Van Wijn, Nalezingen voor de Vad. Hist. van *J.W.*, met pl., Amst. 1797. 2 dn. h.e.b.

(Met geschr. Aanteekk. van denzelfden).

J. Wagenaar, Verzam. van Historische en Politieke Tractaten, ald. 1776-1780. 2 dn. h.e.b. 8vo.

J. Wagenaar, Hist. Verh. over de natuur, uitnemendheid, en paalen van het Stadhouderschap, ald. 1787. 8vo.

Beeldenaer, ofte Figuerboeck op de nieuwe Ordonn. van de Munte, enz., 's Gravenh. 1615. - Placcaet van de Staten Gen. jegens - alle uytheemsche Goudtguldens ende Schellingen enz - Manuael voor de Wisselbancken - in 't opwisselen der wtheemsche Goudtguldens enz. - beide 's Gravenh. 1630. 4to.

(Geschenk van C.J. Wenckebach).

L. Smids, Schatkamer der Nederl. Oudheden, enz. met afb., Amst. 1711. h.b. 8vo.

(Gesch. van Mr. W.J.C. van Hasselt).

J. van Heemskerk, Batavische Arcadia, met pl. Amst. 1751. fr. b. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

* Mr. *W.J.C. van Hasselt*, brief aan den Heer *G.D.J. Schotel*, over deszelfs beoordeeling der Arcadia's van *J. van Heemskerk* en *L. van den Bos*, (Dordr. 1833). 8vo.

J. van Lier, Oudheidkundige Brieven, met pl., 's Gravenh. 1760. - (*H. Cannegieter*), Eerste Brief over bijzondere Nederl. Oudheden, Arnh. 1757. - *G. van Hasselt*, over de Jacoba's Kanneltjes, met pl., Amst. 1780. - (Dezelfde), Verh. over het huis van Maarten van Rossum te Arnhem, Arnh. 1780. - *R. Paludanus*, Oudheid- en Natuurk. verhh., meestal betrekkelijk tot Westfriesland, 1e st. met pl., Leyd. 1776. h.e.b. 8vo.

* *J.C.W. Le Jeune*, Geschiedkundige nasporingen omtrent den toestand der Armen en de Bedelarij, 's Gravenh. 1816. 8vo.

H.C.J. Hoog, de Venatione et Jure Venationis in Provinciis nostri Regni Septentrionalibus, Lugd. Bat. 1828. 8vo.

H. Collot d'Escury, Hollands Roem enz. 5e deel (Wetensch. 1e deel), 's Gravenh. 1832. 8vo.

* *J.C. de Jonge*, Geschiedenis van het Nederl. Zeewezen, 1e deel, met eene kaart, 's Gravenh. en Amst. 1833. best pap. cart. 8vo.

L. Smids, Medalische Sinnebeelden der Graaven van Holland, met pl. Amst. 1712. fr. band verguld. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

A. Kluit, Proposita subscriptio Operis, cui nomen: Historia critica Comitatus Hollandiae et Zelandiae, (Lat. et Gall.), (Mediob. 177 .) 8vo.

(Volledig plan van een onvoltooid werk. Gesch. van J.T.B.N.)

* *F.G. Baron van Lynden van Hemmen*, Twee Brieven over de Ridderorde van St. Jacobs Broederschap, ingesteld door Floris V, Graaf van Holland, en Verdediging van de eer van *C. Butkens* en zijn werk: Annales de la Maison de Lynden, 's Gravenh. 1827. 8vo.

(Met latere Mss. verbeteringen en bijvoegsels van den Schrijver).

* *I.A. Nyhoff*, Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland, door onuitgeg. oork. opgehelderd, Ite Deel (Reinald III en Eduard, Hertt. van Gelre), met afb., Arnh. 1833. h.e.b. 4to.

E. Münch, Die Fürstinnen des Hausen Burgund-Oesterreich in den Niederlanden, 1ste Abth. Margaretha von York und Maria von Burgund, Leipz. 1832. 2 th. 8vo.

* Verbond en Smeekschriften der Nederlandsche Edelen van den Hoogwelgeb. Heer Baron *d'Yvoy*

van *Mydrecht*, vermeerderd met eenige aantekeningen en verrijkt met bijna alle de facsimilés door * Jonkh. *G.J. Beeldsnijder*, (met 2 tabellen; Utr. 1833) 8vo.

(Geschenk van den laatstgenoemden. Zie Handd. van het volgende jaar).

J.J. Th. Duval, Geschied. en Staatk. Verh. van het recht verstand der Unie van Utrecht, met betrekking tot de Stadhh. van Holland en Zeeland, Utr. 1790. 8vo.

Eenige (11) Spotprinten der Franschen tegen de Hollanders; bij haar uytgeg. in 't jaar 1673; doch nu verrijkt met de antwoorden der Nederlanders op dezelve, Neerd. en Fr. zonder pl. van dr. langw. 4to.

(Geschenk van H.F. van Doeveren.).

Hist. Verhaal en polit. Bedenkingen aang. de Bestieringe van Staet- en Oorloghssaken, onder de Bedieningen van C. en J. de Witt, met pl. Amst. 1677. fr. b. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

Het egt en waar karakter van Joh. de Witt, overgesteld tegen het valschen wanschapen kar. enz., Amst. 1757. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

Négociations de M. le Comte d'Avaux en Hollande, depuis 1679-1688, Paris 1752, 1753. 6 vol. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

O.Z. van Haren, Lijkreedden over Willem de Vierde. Nieuwe Druk (door en met Voorberigt van † *H.J. Koenen*) Amst. 1832. 8vo.

(Geschenk van den Uitgever).

Beschrijving van alle de Plegtigheden, bij de verkiezing van Mr. P.E. Voet van Winssen, zoo tot Raad in de Vroedschap, als tot Capitein van de Comp. het Papevaandel, benevens Aanspr. en Lofdichten, en Zang ter eere van de Utr. Schutterij, Amst. Utr. en elders (1784). 8vo.

(Geschenk van J.T. Bergman).

Lijst van de geplunderde Huijzen, binnen Amsterdam, op den 29 en 30 May 1787.
(een half bl. fol.).

(Geschenk van J.T. Bergman).

G.J. Pyman, Bijdragen tot de voorn. gebeurtenissen in de Rep. der Vereenigde Nederl., van 1778-1807, Utr. 1826. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

A.J. Lastdrager, Gedenkstuk der Verlossing en Herstelling van Nederland in 1813, Amst. 1817, 1818. 2 dn. 8vo.

* *S.P. Lipman*, Beantw. der Vraag: Zijn de Eng. Ministers, volgens het Eng. Regt, bevoegd, de schepen en goederen eener vreemde Vlag, krachtens een besluit der uitvoerende magt, *in vrede* te houden? of enz., Amst. 1832. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, Hollands Leeuw ontwaakt, Tafereelen uit de dagen van den Belgischen Opstand in 1830, 's Gravenh. 1831. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, Geschiedenis der Belegering en Kapitatie van het Kasteel van Antwerpen in 1832, Amst. 1833. kl. 8vo. (Beide in h.e.b.).

† *Holger Nordan - d* (Baron *C. Dirckinck Holmfeld*) Freijheit und Ordnung im Kampf mit Frechheit und Aufruhr; für Holland wider Belgien et Cons. (Hamburg) 1833. 8vo.

* Landregt van Thielre- en Bommelre - Weerden, mitsg. Herwaarden, en 't Ampt van Beest en Renoy, Arnh. 1721. 4to.

(Geschenk van C.G. Boonzajer).

* *Gewestelijke en
Plaatselijke.*

G.C. in de Betouw, de ordine Procedendi coram Neomagensium tribunalibus, et vetustissimis quibusdam civitatis Neomagensis consuetudinibus, Lugd. Bat. 1786. 4to.

(Geschenk van C.J.C. Reuvens).

Beschrijving der Werken van de Schilder-Konste, ende Beeldhouwerije, in de Kerken, Kloosters,

ende openbare plaetsen der Stad Antwerpen. t' Antw., z.j. (1774). 8vo.

(Geschenk van J.T. Bergman).

Keuren en Ordonnantien van 's Gravenhage, 's Grav. 1735 en 1803. 2 dn. h. fr. b. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N.).

J.J. Orlers, Beschrijving der Stadt Leyden, 2e druk, met pl. en kaart., Leyd. 1641. h.b. 4to.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

G. Musketier Vergenst (potius *M. Tydeman*), Diss. hist. jurid. de Burggraviatu Leidensi, Lugd. Bat. 1809. 4to.

(Met geschrevene Aanteekk. van den veelbeloovenden, maar vroeggestorvenen W.L. Baron van Wassenaer Catwyck, wien dit exemplaar weleer vereerd was door E.A. Borger. Geschenk van J.T. Bergman).

Algem. Rekening wegens de Ramp aan de Stad Leyden overgek. op den 12 Jan. 1807. Voorafgeg. van eene Memorie van toelichting; opgem. door *W.P. Kluit* en *C.J. Wenckebach*, 's Gravenh. Lands- drukk. 1833. cart. bd. fol.

(Geschenk van de Regering der Stad Leyden).

* *F.G. Baron van Lynden van Hemmen*, Verh. over de droogmaking van de Haarlemmer Meer; 's Gravenh. en Amst. 1821. 8vo. met kaarten en eene plaat in afzonderl. Portef. in plano.

* *F.G. Baron van Lynden van Hemmen*, Antwoord op de vrije Gedachten van een Ingeland van Rijnland, ald. 1821. 8vo.

* *F.G. Baron van Lynden van Hemmen*, Aanteekeningen op de Memorie van den Hoogl. *J. de Gelder* (over hetzelfde onderwerp), ald. 1822. 8vo.

Beknopte Beschrijving der Stad Haarlem, Haarl. 1822. 8vo.

J. Wagenaar, het verheugd Amsterdam, bij het bezoek van den Prins en de Prinses van Oranje, Amst. 1768. h.e.b. 8vo.

Lijst der gecommiteerde Raaden van Zeeland, sedert de oprigting van het Collegie in 1578. en der Ministers van die Provintie. z. pl. van druk. (1786). 4to.

(Geschenk van C.J. Wenckebach).

Magazijn van stukken betreffende de rechten der Stad Utrecht, Utr. 1786. 8vo.

* (H.M.A.J. van Asch van Wijck), Proeve over den ouden loop van de rivier de Eem, enz., Utr. 1832. 8vo.

* (H.M.A.J. van Asch van Wijck), Proeve over de verbetering van den afloop van het water, in de landstreek tusschen de Veluwsche en Utrechtsche berghevelen gelegen, en de Geldersche valleij genaamd, Utr. 1832. 8vo.

* N. Westendorp, Jaarboek van en voor de Provincie Groningen, 2de st. van 1273-1493, Gron. 1832. 8vo.

J. Bertelii, Republica Lutzenburgensis; L. Guicciardini Hannonia; J.B. Gramaye Resp. Namurcensis, Amst., Blaeu, 1635. p. 12mo.

(J. Ulveling), Tableau analytique et chronologique des principaux faits de l'histoire du Grand-Duché et de la ville de Luxembourg, 2me ed., Lux. 1832. 8vo.

* J.A. Werdenhagen, de Rebuspublicis Hanseaticis, Lugd. Bat. J. Maire, 1631. 4 partes, 3 voll. p. 12mo.

Th. Smithi, de Rep. Anglorum libri 3. etc. ed. J. de Laet, ed. tert. Lugd. Bat., Elzev. 1641. p. 12mo.

* *Gesch. van het overig Europa.*

Resp. s. Status Regni Scotiae et Hiberniae, diversorum auctorum, Lugd. Bat. Elzev. 1627. p. 12mo.

De Regno Daniae, Norwegiae, ac de Holsatia et Sleswic. tractatus varii, ed. S.J. Stephanio,

Lugd. Bat. Elzev. 1629. p. 12mo.

Suecia, ed. *H. Sotero*, (ed. 2a), Lugd. Bat. Elzev. 1633. p. 12mo.

Respublica Moscoviae et Urbes, (ed. *M.Z. Boxhornio*), ed. alt. Lugd. Bat., J. Maire, 1630. p. 12mo.

Russia s. Moscovia, itemque Tartaria, Lugd. Bat. Elzev. 1630. 12mo.

Respubl. s. Status Regni Poloniae, Lituaniae, Prussiae, Livoniae, diversorum auctorum (ed. alt.) Lugd. Bat. Elzev. 1642. p. 12mo.

* *N.G. van Kampen*, Geschied. van Griekenl. 5de Deel (Gr. onder de Romeinen, en het Rijk van Konstantinopel tot op de Kruistogten), Amst. 1832. 8vo.

DICHTKUNDE.

O.L.B. Wolff, Proben altholländischer Volkslieder; mit einem Anhang Altschwedischer, Englischer, Schottischer, Italienischer, Madecassischer, Brasilianischer u. Altdeutscher Volksl., Greiz 1832. 8vo.

D. Buddingh, over het getal HDSS., door Huydecoper bij de uitgave van Melis Stoke gebruikt.

(K. en L.B. 1833. N°. 19).

* Het boeck der Psalmen - in Nederduytschen dichte, op de ghewoonlicke oude wijzen van singen, overgeset door *Ph. van Marnix*, genaamt van *Sint Aldegonde*, **Psalmberijmingen*. Middelb. 1591. - Catechismus oft onderwijssinge in de Chr. Religie, ald. 1591. h.b. 8vo.

Uytbreyding over de Psalmen Davids, - door *D.*

Camphuysen, (op muziek), 's Gravenh. 1650. h.b. 8vo.

(Vooraan is de handteekening van P. de Neyn).

De CL Davids Psalmen - in de Nederl. tale - overgeset en met de nieuwe Oversettinge des Bijbels overeenkomende, door Mr. *J. de Brune* (op muziek), Middelb. 1644. h.b. 8vo.

Psalmen Davids, volgende de nieuwe Oversettinge des Bijbels, door Mr. *C. Boey*, (op muziek), Rott. 1648. h.b. 8vo.

Koning Davids Harpzangen den Nederduitschen toegezongen door *J. van Vondel*, Amst. 1657. h.b. 8vo.

De Psalmen Davids, op rijm gesteld door *J. Clercquius*, op sangnooten, Amst. 1664. h.b. 8vo.

Davids Psalmen, geheel op nooten, door *J. Six van Chandelier*, Amst. 1690. geb. 8vo.

Uytbreiding over het boek der Psalmen, in verscheyde Dichtmaat, door *J. Oudaan*, op musijk gebracht, Rott. 1680. 2 stukken, 1 h.b. 8vo.

Davids Psalmen, nieuwlijcx op rijmmaat gestelt, (het meest door *J. Oudaan Fransz.*; uitgeg. door Opsienders en Dienaren der Vereen. Doopsgez. Gemeente te Amst.), Amst. 1684. h.b. 8vo.

Sachte verbetering der Psalmrijmen *Datheni*, d.i. de CL Psalmen Davids, - verbetert - door *A. Trommius*, met noten gedrukt, Amst. 1695. fr. band. 8vo.

De Koninglijke Harpgezangen, of Koning Davids 150 Psalmen - op zangmaat, door *K. van Vleuten*, Amst. 1699. 8vo.

Davids Harpzangen, of de CL Psalmen, op de gewoone zangwijzen in dichtmaat gebragt door *Fr. Halma*, Amst. 1707. fr. band. 8vo.

Davids Psalmen en andere Lofsangen, volgens de gebruikelijke zangmaten in rijm gestelt door *D. Smout*, Utr. 1710. 8vo.

(Verg. hier mede: Catal. onzer Bibl. bl. 125. van onder; voorts A. Andriessen, Aanmerkk. op de Psalmberijminge van Dathenus, Midd. en Amst. 1756. 4to. - Eene groote verzameling van Psalmberijmingen kwam ook voor op den Catal. van Mr. C.A. van Wachendorff, Utr. 1811. bl. 135. N°. 1016-1038. Eene nog grootere op den Catal. van J. Koning, Amst. 1833. II Deel bl. 272-279. N°. 1071-1132. en drie MSS. Psalmberijmingen, in het I Deel van denz. Catal. 1833. bl. 25, 26. N°. 182-184).

Roemer Visschers Brabbelingh, meer als de helft vermeedert, Amst. 1669. cart. band. 12mo.

(Geschenk van J.T.B.N.).

Z. Heyns, Emblèmes Chrétienes et Morales; Sinnespel van de dry hoof-deuchden, en deuchden-schole, ofte Spieghel der jonge dochteren; allen met pl., Rott. 1625. h.b. 4to.

H. de Groot, Zamenspraak over den H. Doop, in rijm, veranderd door *J. Hinlópen*, Leyd. 1810. 8vo.

J.J. Starter, Friesche Lusthof, met pl. 3e dr., Amst. z.j.h.b. langw. form. 4to.

J. Tonnis, Josephs Droef- en blijjeind'-spel, Groeningen, 1639. 3 dn. 1. h.b. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N. - Verg. Bijvoegsel van den Catal. voor 1832. bl. 87, 88).

A.E. Crous, Josephs Droev'- en blij-einde spel, in drie spelen, Gron. 1721. h.e.b. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.).

J. van der Veens Zinnebeelden, oft Adamsappel, met pl. (Amst. 1642). h.b. 4to.

Fr. le Bleu's Minnevlam brandende in 't hart van Thyrsis om de schoone Amaril, Leyd. 1642. h.b. 8vo

(Geschenk van H.W.T.).

* *P.J.L. Huët*, de Graecae Tragoediae ratione et nobilissima Vondelii fabula, Gysbrecht van Aemstel, ad eam exacta, Traj. ad Rhen. 1821. 8vo.

(Behoort bij *Pareau*: zie Bijvoegsel 1830).

A.C.G. Alsche, de Jacobo Catsio, Jcto, Lugd. Bat. 1828. 8vo.

J.H. Halbertsma, Hulde aan Gysb. Japiks enz., Bolsward en Leeuwarden, 1824 en 1827. 2 dn. 8vo.

Werken van het Amsterdamsche Konstgenootschap: *Nil volentibus arduum*, als:

Juvenalis Satyrax of tiende Berispdicht, in Ned. vaerzen, met aantt. 2e dr., Amst. 1700. - De Vrijer in de Kist, Kluchtsp. 2e dr., ald. 1704. - Horatius Flaccus Dichtkunst, op onze tijden en zeden gepast, door *A. Pels*, 4e dr. met kantteekk., ald. 1707. - De Listige Vrijster, Blijspel, ald. 1707. - Bijgedichten op O. Vaenius Zinnebeelden uit Horatius, 2e dr., ald. 1709. - Het gedwongene Huwelijk, Blijspel (naar Molière), ald. 1710. - Pefroen met het Schaapshoofd, Kluchtsp. 4e dr., ald. 1713. - Het spokend Weeuwteje, Blijsp. 3e dr., ald. 1713. - De Amsterdamsche Dragonnade, Blijsp., ald. 1714. - De bekeerde Alchymist, Kluchtsp., ald. 1714. - Het Huwelijk van Orondates en Statira, Treursp. 3e dr., ald. 1715. - *A. Pels*, de verwaande Hollandsche Franschman, Blijspel, 2e dr., ald. 1715. - *J. van Rendorp*, de geschaakte Bruid, Blijsp. 2e dr., ald. 1717. - *A. Pels*, Gebruik en Misbruik des Tooneels, 3e dr., ald. 1718. - De Dichtkunst en de Schouwburg, Voorspel, 2e dr. benevens onderzoek over het Treurspel Orondates en Statira, en anderen, ald. 1719. - allen met Titelpl. 16 fr. bd. 8vo.

Erik, Prins van Zweden, Treursp., Amst. 1722. fr. b. 8vo.

Nederduitse en Latijnse Keurdichten, met de vervolgen, verzameld door de Liefhebbers der oude Hollandse Vrijheid, met pl., Rotterd. 1710-1729. 2 dn. fr. b. 8vo.

S. van Hoogstraten, Dierijk en Dorothé of de Verlossing van Dordrecht, dramatisch Dichtstuk,

uitgeg. door * *P.S. Schull*, Dordr. 1833. 8vo.

Cl. Bruin, Bijbel-, Zede- en Mengelpoëzij, Amst. 1741. h.h.b. 8vo.

Alzire, Treurspel, door *Studio fovetur ingenium (S. Feitama)*, Amst. 1803. 8vo.

Dichtkundig Praaltooneel van Neerlands Wonderen, met pl., Embden (Amst.) 1748-1753. 7 dn. in 3 fr. b. 8vo.

Vrouwe *C.P. (C.L. de Neufville)* Bespiegelingen, Amst. 1751, en andere Stichtel. Gedichten, ald. 1754, 1757. h.h.b. 8vo.

Het Hernhutsche Nachtegaaltje in eene vrolijke luim, (Amst.) 1769. 2 dn. 1 bd. 8vo.

Op den Zeeslag tusschen de Hollandsche en Engelsche Esquaders, den 5den Aug. 1781. door *P.N.* - Klinkdicht op het afsterven van W.J Baron Bentinck, Schout bij Nacht, aan zijne bekomen wonden in den (voorn.) Zeeslag, door *S.P.J.* (beide, 1781.) 4to. en fol.

(Geschenk van J.T. Bergman).

Bespiegelingen. Lierzang (tot lof van Oranje) door *Jac. de Vaal*, Utrecht 1784. 8vo.

(Op rood papier gedrukt, zonder aanwijzing der (16) bladz., met de afbeelding van een Oranjeboom op de keerzijde van het Titelblad. Geschenk van J.T. Bergman).

Ter Uitvaart van Willem IV, door *G. Muysen* (1751). - Ter Nagedachtenis van Willem V, door *S.E. Heyns*, geb. *Vosmaer* ('s Gravenh.) 1806. 4to.

(Geschenk van J.T. Bergman).

W. Bilderdijk, Mengelpoëzy, 4de Deel, Amst. 1808. cart. 8vo.

(Zie Catal. der Bibl. bl. 131. r. 10. v. ond.).

* *J. Immerzeel Jr.*, de goedertierenheid van Titus, Toneelspel, Den Haag 1801. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, de algem. Vrede en *B. Nieu-*

wenhuyzen, Bonaparte, Prijsverzen, met pl., Amst. 1802. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, de Onsterfelijkheid der Ziel, naar het Fransch van J. Delille, Amst. 1803. - Dezelfde, de Moederliefde, in vier zangen, Rott. 1819. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, het Mededogen, in 4 zangen, naar het Fransch van Delille, met pl., Amst. 1804. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, voor opgeruimden van Geest, Rott. 1813. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, Hugo van 't Woud, in 4 zangen, met pl., Rott. 1813. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, Gedichten, groot pap. (waarvan slechts 12 exx.), Rott. 1823. 2 dn. 8vo.

Alles gebonden in 8 gelijke h.e.b.

Dichtstukken van *J.L. Nierstrasz*, *R.H. van Someren* en *C. Froment*, bekr. te Antwerpen, Antw. 1821. 8vo.

C. Marcius Coriolanus, Treurspel (door *L. Patoir*), Amst. 1824. 8vo.

* *C.G. Withuijs*, Gustaaf Adolf of de Veldslag bij Lutzen, naar het Fransch van L. Arnault, Amst. 1832. cart. 8vo.

* *A. Clavareau*, les Femmes, en 4 chants, trad. de Spandaw, Maestricht 1833. 8vo.

* Le Jour de prière générale dans la Neerlande, trad. de Tollens, par *A. Clavareau*, Maestr. 1833. 8vo.

* *A. Beeloo*, Frankrijk, Engeland en Nederland, (November 1832), Leeuw. 1832. 8vo.

* *A. Beeloo*, Nederland in gebed tot God; op den algem. Bededag, 2 Decemb. 1832, Medemblik (1832). 8vo.

* *C.P.E. Robidé van der Aa*, Oudejaars Avond van 1832, Leeuw. 1832. 8vo.

† *A. Bogaers*, Albertus Everts (van Antwerpens Citadel), Rott. 1833. 8vo.

† *A. Bogaers*, de terugkomst van de bezetting der Citadel in 't Vaderland, Rott. 1833. 8vo.

* *Mr. S.I.Z. Wiselius*, nieuwe Dichtbundel, Amst. 1833. cart. 8vo.

NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

J.N. Paquot, Mémoires pour servir à l'Histoire littéraire des XVII Prov. des Pays-Bas, et de la Principauté de Liège, Louvain 1765-1770. 3 vol. fol.

* *J.C.W. le Jeune*, Bouwstoffen voor de Nederl. Letterk. en hare Geschiedenis, 2e st., Amst. 1832. 8vo.

(Zie Bijvoegsel, 1829).

* *M. Siegenbeek*, Geschied. der Leidsche Hoogeschool, met portr., Leyd. 1832. 2e Deel. 8vo.

(Zie Bijvoegsel, 1829).

P. de la Ruë, Geletterd Zeeland, Midd. 1734. par. band. 4to.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

Annales Acad. Groninganae, 1828-1830, Gron. 1833. 2 vol. 4to.

(Geschenk van den Senaat der Hoogeschool).

S.J. Galama, Verh. over de Levertraan, Utr. 1832. 8vo.

(Geschenk van de Bekrooners, het Prov. Utr. Gen.).

Afbeelding van Mr. W. Bilderdijk, ontslapen; naar de Schilderij van Michaëlis, gegr. door *Velijn*, Haarlem, 1833. een blad folio, proefdruk.

(Geschenk van * den Uitgever V. Loosjes).

* *Baron W.H.J. van Westreenen van Tiellandt*, Verslag der nasporing omtrent de oorspronkelijke uitvinding en het vroegste gebruik der Ste-

**Drukkunst.*

reotypische drukwijze, Nederd. en Fransch, 's Gravenh. 1833. best pap. 8vo.

Catalogus der Letterkundige Nalatenschap van wijlen J. Koning, Handschriften en Boeken, Amst. 1833. 2 dn. 8vo.

(Geschenk van deszelfs Zoonen, Stellers van de beide Voorberigten).

WERKEN VAN GEMENGDEN INHOUD.

* Een Coninglyck Gheschenk: ofte, Onderwijsingen Z.M. van Engelant, enz. (Jacob I.) aan zijnen - Zoon Henricum. - Eene corte Belijdenisse des Gheloofs, *Godgeleerdheid.
 onderschreven bij de Con. Maj. ende zijn huisghesin; beide uit het Eng. overgeset door *V. Meusevoet*; - Eene vruchtbare Overdenckinge, ofte Uytlegginghe van Openb. Jo. XX. 7-10, beschreven door den Con. Jacobus, overg. door *M. Pannael*; - Eene overdenckinge van 1 Chron. XV. 25-29, door denselven Jacobus; - Daemonologia, d.i. eene onderrichtinghe teghen de Tooverie, door dens. Jacobus; beide overg. door *V. Meusevoet*; - den slach van Lepanten, in Schotschen Dicht beschreven door Con. Jacobus; in Nederl. Dicht overg. *A. van der Myl*; - alles Goth. Letter, Amst. 1603. h.b. 8vo.

(Geschenk van H.W. Tydeman).

J.B. Massillon, Zevental Leerredenen, uit het Fransch vert. door * *J. Immerzeel Jr.*, Rott. 1823. best pap., h.e.b. 8vo.

* Iets over het Leven, de schriften en de gevoelens van Alb. Radicati, Graaf van Passeran, door *J.T. Bergman*, (overgedr. uit den Rec. ook der Rec. van 1832 en 1833). 8vo.

Iets over de Saint-Simonianen en hunne leer, door *J.....* en *G.....* 's Gravenh. 1833. 8vo.

(Niet in den Boekhandel. Geschenk van H.W.T.).

* *A. de Haen*, de *Magia liber*, ed. 2a, Lips. 1777. 8vo.

A. 't Wildt, gereduceerde jaer-termijnen teghens 4 ten hondert; alsmede maendt-en jaer-tafelen, enz. Rott. (17). 4to. * *Wijsbegeerte.*

(Geschenk van den Heer Boonzajer).

* *G. Moll*, *Electro-Magnetische Proeven* (Amst. 1832.) 8vo.

** *C.J. van Assen*, over de uitdrukking der smart in de beeldende kunsten, (Amst. 183). b. pap. 8vo. * *Fraaije Kunsten.*

** *P. van Limburg Brouwer*, *Proeve over de Zedelijke Schoonheid der Poëzy van Sophocles*, Gron. 1832. 8vo. * *Oude Grieksche Letterkunde.*

* *P. van Limburg Brouwer*, *Proeve over de Zedel. Schoonheid der Poëzy van Euripides*, Gron. 1833. 8vo.

* *J. Lublink de Jonge*, *Drie zeventallen Verhandelingen*, Amst. 1783, 1788, 1794. h.e.b. 8vo. * *Welsprekendheid.*

* Alle de werken van *Th. Brown*, Ridder en Doctor in de Med. te Norwich, met portr., Amst. 1688. 4to. * *Mengelingen.*

Men vindt hierin, bl. 132. en volg., *Kruykbegraavenis*, zijnde eene *Redev.* van de *Doodbussen*, onlangs gevonden in *Norfolk*; - en bl. 275, en vv., eene *Verh.* van *Taalen* en bijzonderlijk van de *Saxische Taal.* - Geschenk van *H.W. Tydeman*).

De *Historie van Damon ende Madonthe*; overgheset uit *Astree*, *Hoorn* 1634. h.b. langw. 8vo.

(Geschenk van *H.W. Tydeman*).

* *J. Immerzeel Jr.*, *Koenraad Rozendal*, of de gewaande *Geestverschijning*, met pl., Rott. 1813. 8vo.

* *J. Immerzeel Jr.*, *Balthazar Knoopius*, met pl., Rott. 1813. 8vo.

(Beide in h.e. banden).

* *C.P.E. Robidé van der Aa*, losse bladen uit het groote *Levensboek*, *Lektuur voor Nederl. Vrouwen en Meisjes*, Amst. 1833. 1e Deel. 8vo.